

Hudební nauka

3. ročník

1. pololetí

Použitá literatura:

Martin Vozar: Hudební nauka pro ZUŠ, pracovní sešit 3. ročník.
TALACKO EDITIONS 2005

Martin Vozar: Sbírka úloh z teorie. Hudební nauka I. a II. díl

Jiří Válek: Italské hudební názvosloví. Panton 1976

Tento výukový materiál je určen výhradně pro potřeby učitelů a žáků
základní umělecké školy Voborského, Botevova 3114,
143 00 Praha 4 - Modřany

Autor: Běla Kliková

Software: Smart Notebook 10 - držitel licence ZUŠ Voborského, Praha 4 - Modřany

2020

Obsah 1:

4. Stupnice do 4 křížků, 4 béček
5. Zápis durových stupnic a akordů s předznamenáním do 4 křížků
 - ... procvič si zápis durových stupnic do 4 # (1)
 - ... procvič si zápis durových stupnic do 4 # (2)
8. Kvintakord a jeho obraty
 - ... procvič si zápis a obraty kvintakordu (1)
 - ... procvič si zápis a obraty kvintakordu (2)
11. Zápis předznamenání 7 křížků do notové osnovy
 - ... procvič si zápis předznamenání durových stupnic do 7#
13. Hlavní stupně ve stupnici
14. Durové stupnice s vyšším počtem předznamenání
15. Zápis předznamenání durových stupnic a akordů do 7# v přehledu
 - ... procvič si zápis durových stupnic od 5 do 7# s hl. stupni (1)
 - ... procvič si zápis durových stupnic od 5 do 7# s hl. stupni (2)
18. Intervaly základní
 - ... procvič si zápis základních intervalů (1)
 - ... procvič si zápis základních intervalů (2)
21. Jak se tvoří čisté a velké intervaly I.
22. Jak se tvoří čisté a velké intervaly II.
 - ... procvič si zápis základních intervalů v durových tóninách (1)
 - ... procvič si zápis základních intervalů v durových tóninách (2)
 - ... procvič si zápis základních intervalů v durových tóninách (3)
 - ... procvič si zápis základních intervalů v durových tóninách (4)

Obsah 2:

- 27. Mollové stupnice
- 28. Druhy mollových stupnic, stupnice a moll
- 29. Zápis mollové stupnice
- 30. Zápis stupnice a akordu e moll
- 31. Zápis stupnice a akordu h moll
- 32. Zápis stupnice a akordu fis moll
- 33. Zápis stupnice a akordu cis moll
- 34. Zápis předznamenání mollových stupnic a akordů do 4# v přehledu
 - ... procvič si zápis stupnice a moll (1)
 - ... procvič si zápis stupnice e moll (2)
 - ... procvič si zápis stupnice h moll (3)
 - ... procvič si zápis stupnice fis moll (4)
 - ... procvič si zápis stupnice cis moll (5)
- 40. Jak si zapamatujeme pořadí mollových stupnic s předznamenáním do 4 křížků
 - ... procvič si zápis a jména not (1)
 - ... procvič si zápis a jména not (2)
 - ... opakuj si rytmus (1)
 - ... opakuj si rytmus (2)
 - ... opakuj si rytmus (3)
 - ... opakuj si rytmus (4)
 - ... připomeň si některá hudební znaménka

Předznamenání durových a mollových stupnic v přehledu
Co musím umět na pololetní test

Opakování ze 2. ročníku:

Stupnice do 4 křížků, do 4 béček

Stupnice - je řada osmi tónů, jdoucích za sebou,
- je složena z celých tónů a dvou půltónů.

Úplný zápis stupnice obsahuje:

- 1) zápis předznamení za houslovým klíčem
- 2) zápis 8 not podle jména stupnice
- 3) označení půltónů
- 4) zápis tónického kvintakordu za stupnicí s označením T5
- 5) zápis obrátů - T6 a T $\frac{6}{4}$
- 6) jména not

Zápis předznamení si musíme pamatovat zpaměti:

G dur

má 1 # - fis

D dur

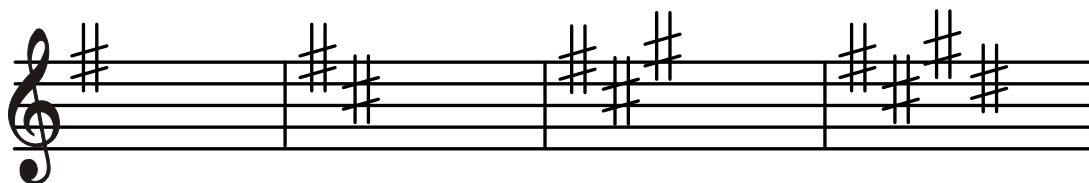
má 2 # - fis, cis

A dur

má 3 # - fis, cis, gis

E dur

má 4 # - fis, cis, gis, dis

F dur

má 1 b - bé

B dur

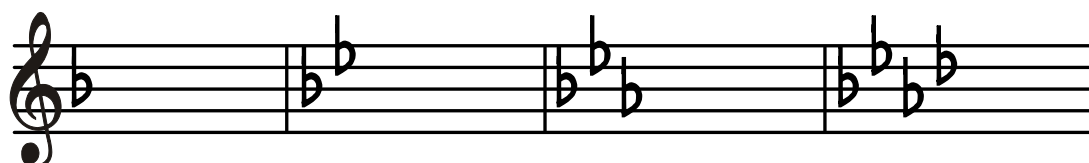
má 2 b - bé, es

Es dur

má 3 b - bé, es, as

As dur

má 4 b - bé, es, as, des

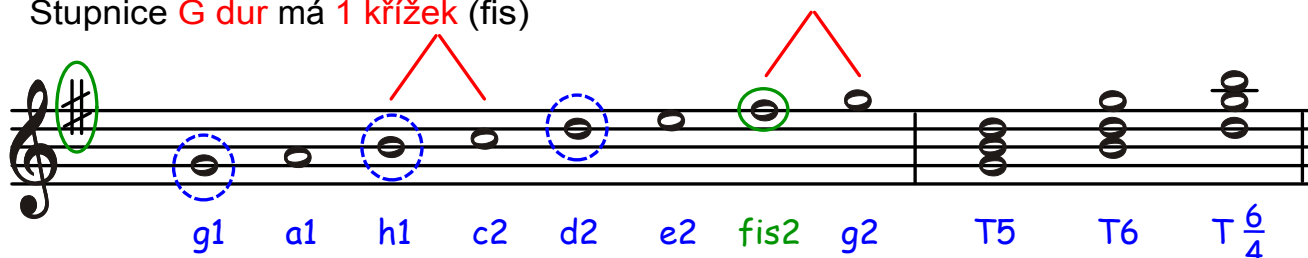
0 #	1 #	2 #	3 #	4 #
C dur	G dur	D dur	A dur	E dur
	gorila	dojedla	ananas	"e"

0 b	1 b	2 b	3 b	4 b
C dur	F dur	B dur	Es dur	As dur
	Franta	bouchnul	Esmeraldu	asi

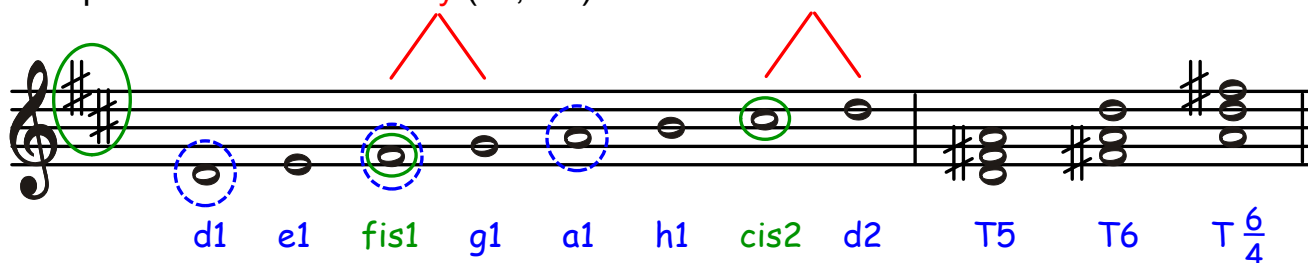
Opakování ze 2. ročníku:

Zápis durových stupnic a akordů s předznamenáním do 4 křížků.

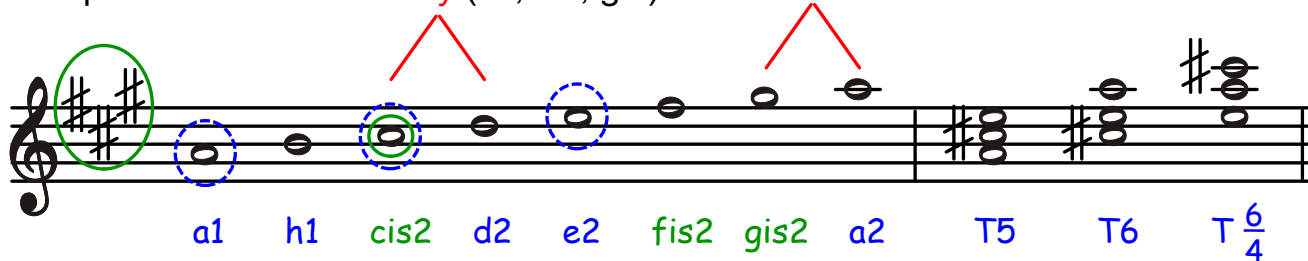
Stupnice **G dur** má 1 křížek (fis)

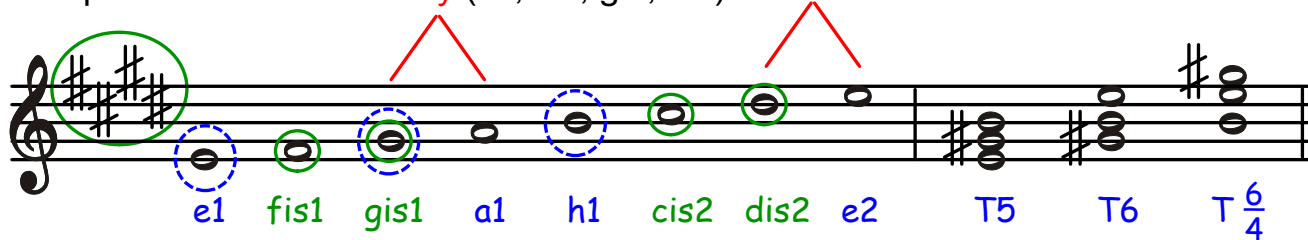
Stupnice **D dur** má 2 křížky (fis, cis)

Stupnice **A dur** má 3 křížky (fis, cis, gis)

Stupnice **E dur** má 4 křížky (fis, cis, gis, dis)

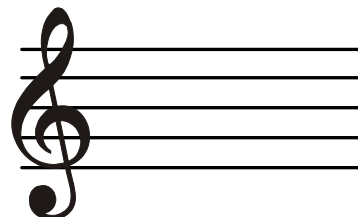
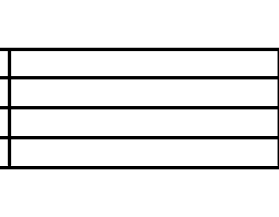
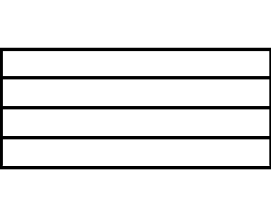
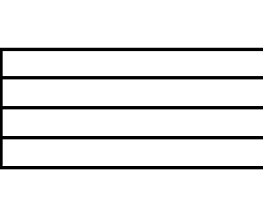

...procvič si zápis durových stupnic a akordů do 4 #. (1)

Doplň předznamenání k těmto stupnicím:

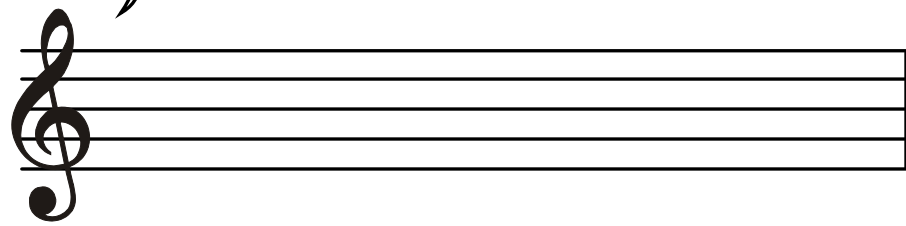
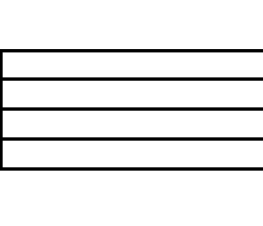
G dur(?#)....., D dur(?#)....., A dur(?#), E dur(?#).....,

Do prázdných taktů zapiš předznamenání těchto stupnic:

A dur	D dur	E dur	G dur
			

Zapiš (v celých notách) stupnici **G dur** a **D dur**,
- nezapomeň na předznamenání,
- označ oba půltóny,
- za stupnicí doplň **T5**.

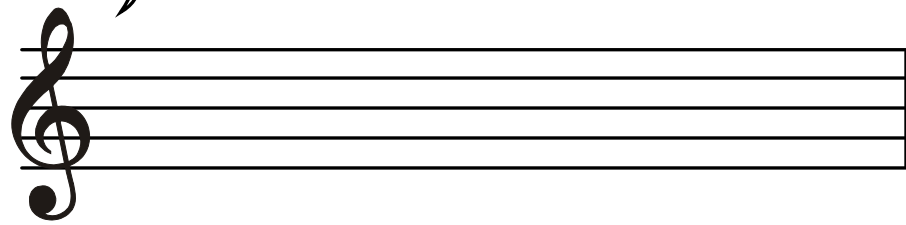
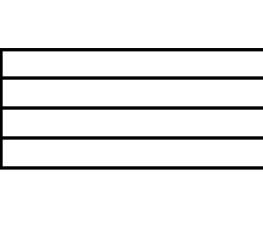

	
--	---

..... T5

Pod každou notu napiš její jméno:

	
--	---

..... T5

Pod každou notu napiš její jméno:

...procvič si zápis durových stupnic a akordů do 4 #. (2)

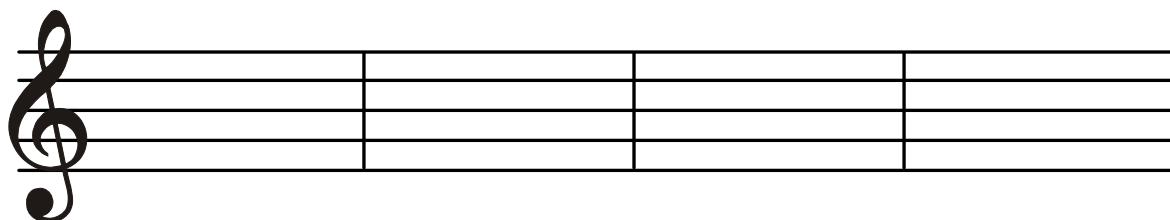
Do prázdných taktů zapiš (v celých notách) kvintakordy z těchto stupnic:

E dur

G dur
Nezapomeň zapsat posuvky přímo k notám!

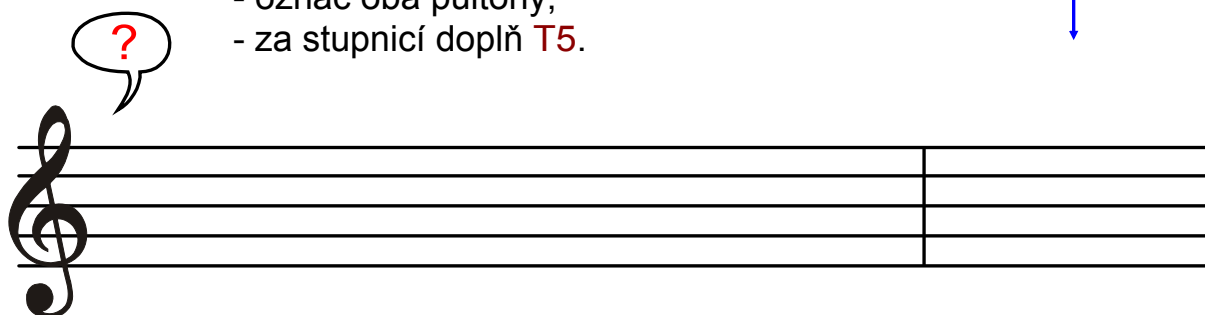
A dur

D dur

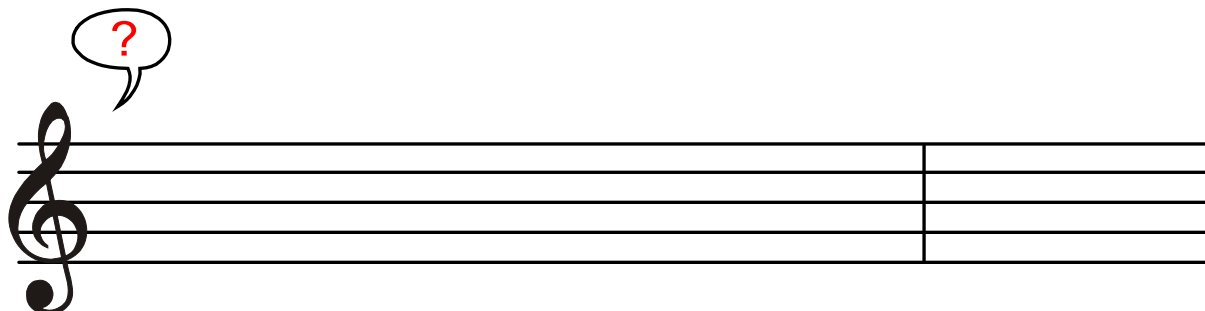
Zapiš (v celých notách) stupnici A dur a E dur,

- nezapomeň na předznamení,
- označ oba půltóny,
- za stupnicí doplň T5.

..... T5

Pod každou notu napiš její jméno:

..... T5

Pod každou notu napiš její jméno:

Opakování ze 2. ročníku:

Kvintakord a jeho obraty:

Tónický kvintakord je souzvuk tří tónů.

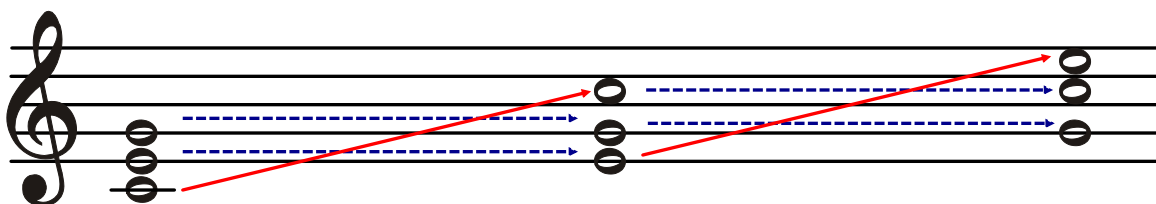
je to první, třetí a pátý tón (stupeň) ze stupnice.

značí se zkratkou - **T5**

má dva obraty: **sextakord** a **kvartsextakord**

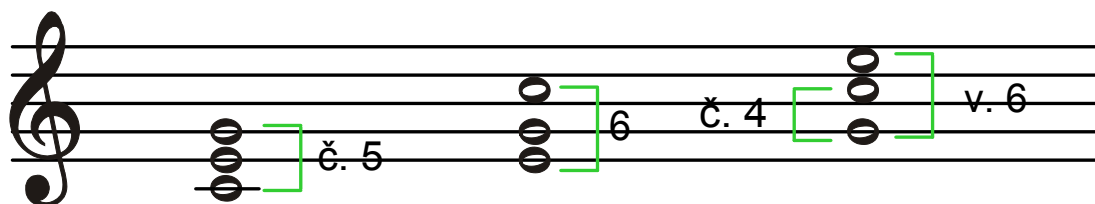
Sextakord je první obrat kvintakordu, který označíme zkratkou **T6**, vznikne přenesením spodního tónu z kvintakordu o osm tónů (o oktávu) výš. Ostatní tóny zůstanou na místě.

Kvartsextakord je druhý obrat kvintakordu, který označíme zkratkou **T₄⁶**, vznikne přenesením spodního tónu ze sextakordu o osm tónů (o oktávu) výš. Ostatní tóny zůstanou na místě.

T5 má mezi spodním a vrchním tónem vzdálenost kvinty.

T6 má mezi spodním a vrchním tónem vzdálenost sexty.

T6/4 má mezi spodním a vrchním tónem vzdálenost sexty
a mezi spodním a prostředním tónem je kvarta.

...procvič si zápis a obraty kvintakordu. (1)

Tónický kvintakord tvoří, a tón z každé stupnice.

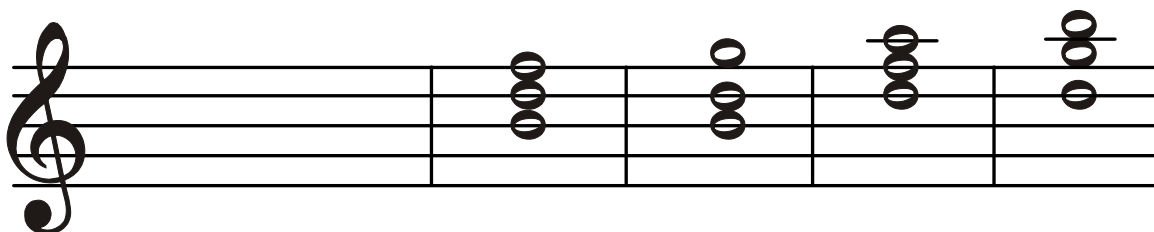
Kolik obrátů má kvintakord?

Jak se jmenují? a

Jak je označujeme? a

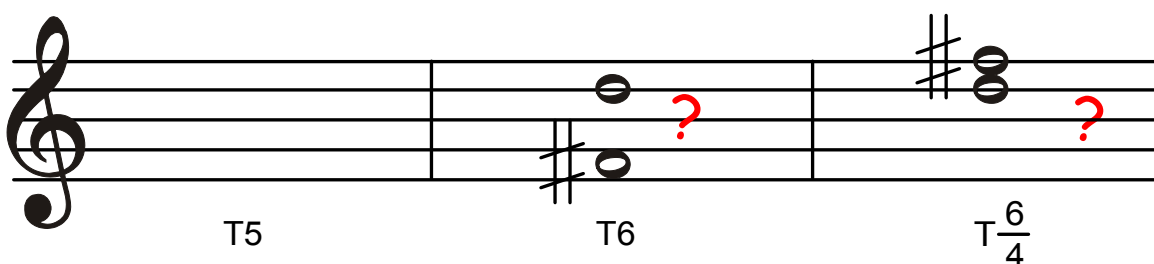
Tónický kvintakord (T5) ze **stupnice G dur** tvoří tóny,, a

Zapiš T5 a zakroužkuj T6 a T6/4 ze **stupnice G dur**:

T5

Zapiš T5 a doplň chybějící tóny do T6 a T6/4 ze **stupnice D dur**:

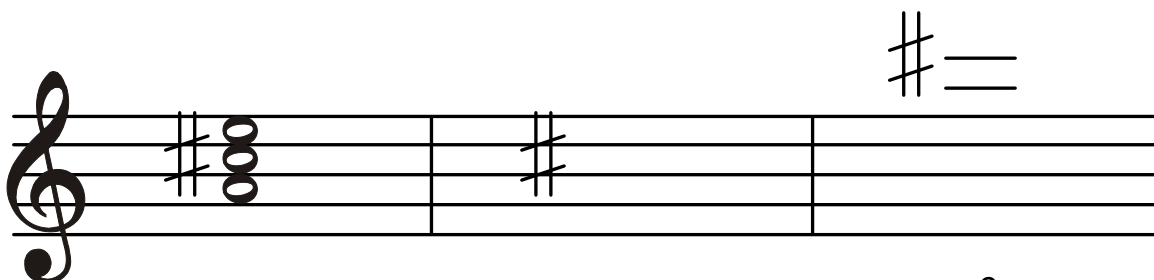

T5

T6

T $\frac{6}{4}$

Do prázdných taktů zapiš T6 a T6/4 ze **stupnice A dur**:

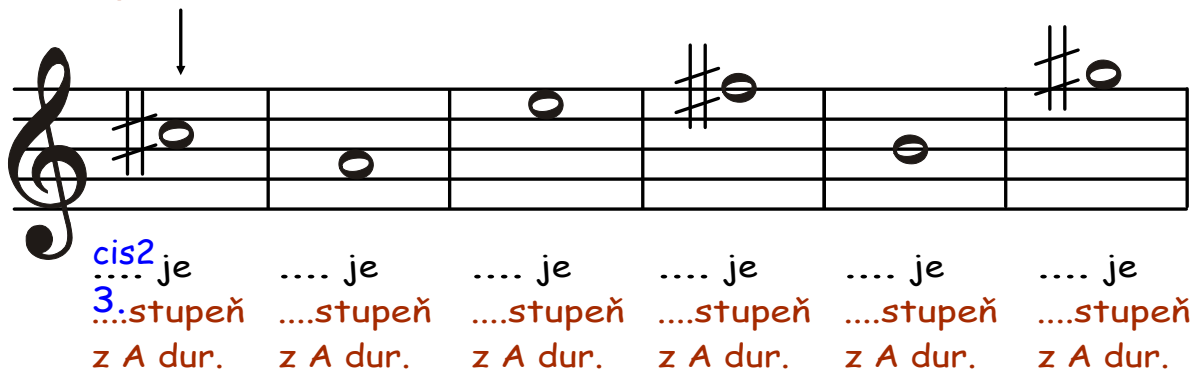
T5

T6

T $\frac{6}{4}$

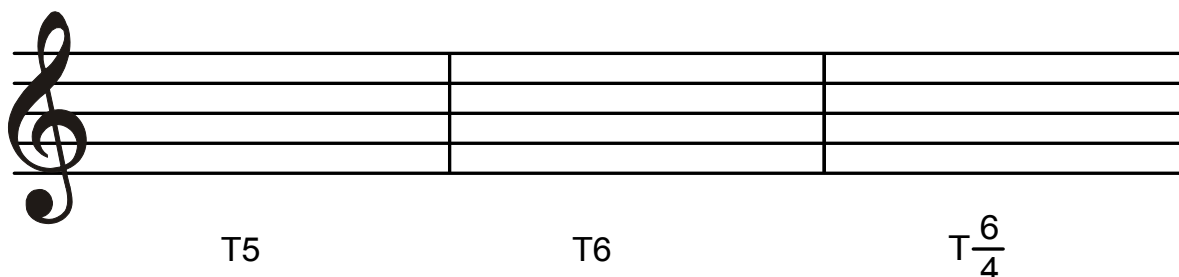
...procvič si zápis a obraty kvintakordu. (2)

Pojmenuj notu a zapiš, na kterém stupni se daná nota nachází
ve **stupnici A dur**: Příklad: nota **cis2** je **třetí stupeň** ve **stupnici A dur**.

cis2 je je je je je je
 3. stupeň stupeň stupeň stupeň stupeň stupeň
 z A dur. z A dur. z A dur. z A dur. z A dur. z A dur.

Do prázdných taktů zapiš T5, T6 a T6/4 ze **stupnice E dur**:
Nezapomeň na **posuvky**!

T5 T6 T $\frac{6}{4}$

Pojmenuj notu a zapiš, na kterém stupni se daná nota nachází
ve **stupnici E dur**:

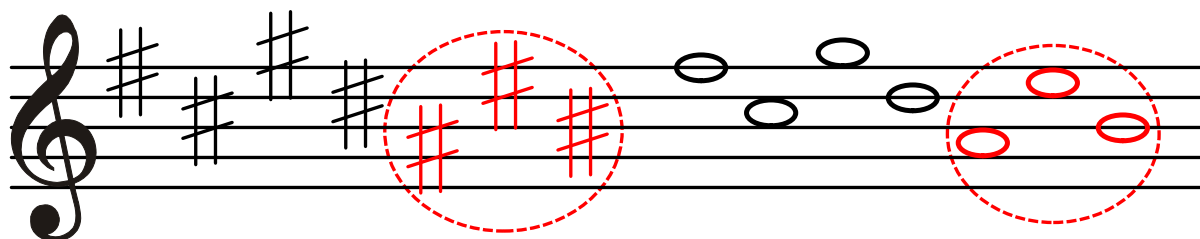
.... je je je je je je
 stupeň stupeň stupeň stupeň stupeň stupeň
 z E dur. z E dur. z E dur. z E dur. z E dur. z E dur.

Zápis předznamení 7 křížků do notové osnovy

V I. pololetí 3. ročníku už musíme znát zápis všech sedmi křížků z paměti. Naučíme se používat je ve stupnicích a v tóninách.

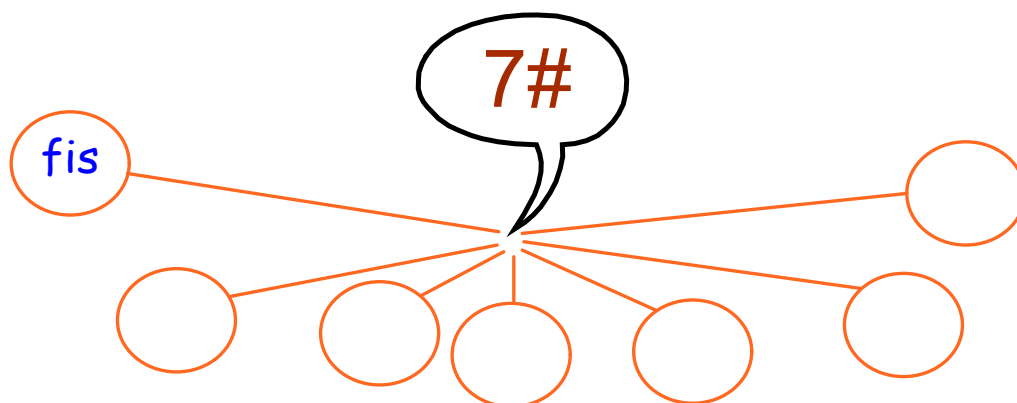
! Nauč se zapsat z paměti !

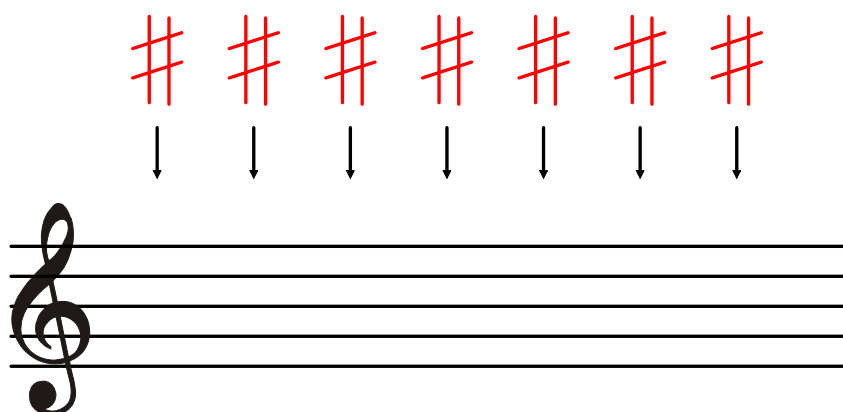
- křížek fis	zapišeme na pátou linku, tam kde leží nota f2 .
- křížek cis	zapišeme do třetí mezery, tam kde leží nota c2 .
- křížek gis	zapišeme nad notovou osnovu, tam kde leží nota g2 .
- křížek dis	zapišeme na čtvrtou linku, tam kde leží nota d2 .
- křížek ais	zapišeme do druhé mezery, tam kde leží nota a1 .
- křížek eis	zapišeme do čtvrté mezery, tam kde leží nota e2 .
- křížek his	zapišeme na třetí linku, tam kde leží nota h1 .

...procvič si zápis předznamenání durových stupnic do 7#.

Do prázdných koleček napiš, jak jdou za sebou křížky v předznamenání:

Napiš postup všech 7 křížků v předznamenání do notové osnovy na správná místa:

Která stupnice má v předznamenání: 5 křížků

6 křížků

7 křížků

Doplň do notové
osnovy předznamenání
těchto stupnic:

Cis dur

Fis dur

H dur

Hlavní stupně ve stupnici

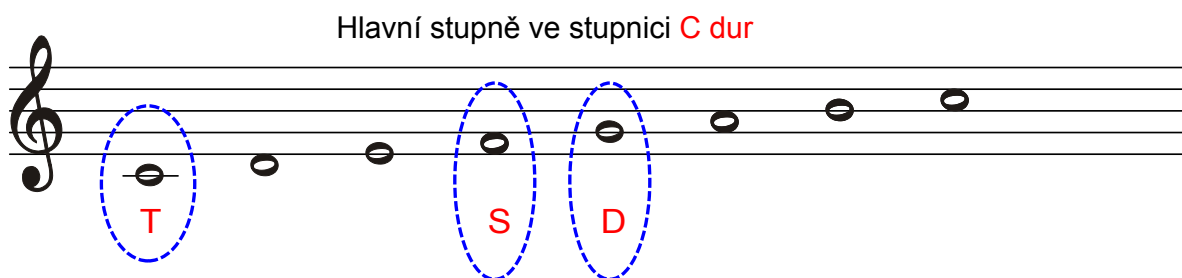
Za **základní hlavní stupně** ve stupnici považujeme **první, čtvrtý a pátý tón**.

První stupeň (tón) ve stupnici se jmenuje **tónika (T)**,

Čtvrtý stupeň (tón) se jmenuje **subdominanta (S)** a

pátý stupeň (tón) má název **dominanta (D)**.

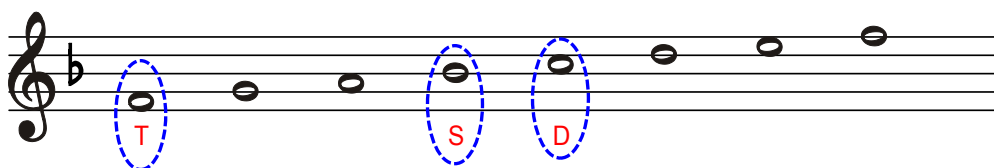
Hlavní stupně označíme písmeny T - S - D pod tóny ve stupnici.

Základní hlavní stupně používáme k vytvoření jednoduchého doprovodu k melodiím.

Písnička Běžela ovečka je v tónině **F dur**.

Nejprve si připomeneme stupnici F dur a označíme si hlavní stupně.

Hlavní stupně tvoří tóny : **f, b, c**. Zapišeme tyto tóny k melodii (třeba v basovém klíči) tak, aby ladily.

A musical score for the song 'Běžela ovečka' in F major, 2/4 time. The score consists of two systems. The first system has a treble staff with a melody and a bass staff with accompaniment. The second system continues the melody and accompaniment. The notes in the bass staff are labeled with red letters: 'T' (F), 'S' (Bb), and 'T' (C) in the first system, and 'D' (C) and 'T' (F) in the second system.

Durové stupnice s vyšším počtem předznamenání.

Stupnicemi s vyšším počtem předznamenání rozumíme stupnice od pěti do sedmi křížků nebo béček.

V 1. pololetí 2. ročníku jsme zapisovali stupnice s jedním až čtyřmi křížky (G dur, D dur, A dur a E dur).

V 1. pololetí 3. ročníku se naučíme znát stupnice další:

H dur (5 #), **Fis dur** (6 #) a **Cis dur** (7 #).

Úplný zápis stupnic obsahuje: 1) zápis předznamenání za houslovým klíčem

2) zápis 8 not podle jména stupnice

3) označení půltónů

4) zápis akordu za stupnicí s označením T5

5) zápis obrátů T5 = T6 a T6/4

6) pod každou notou její jméno

7) zápis hlavních stupňů: tónika, subdominanta, dominanta.

Stupnice **H dur** má 5 křížků (fis, cis, gis, dis, ais)

h1 cis2 dis2 e2 fis2 gis2 ais2 h2 T5 T6 T $\frac{6}{4}$

T S D

Stupnice **Fis dur** má 6 křížků (fis, cis, gis, dis, ais, eis)

fis1 gis1 ais1 h1 cis2 dis2 eis2 fis2 T5 T6 T $\frac{6}{4}$

T S D

Stupnice **Cis dur** má 7 křížků (fis, cis, gis, dis, ais, eis, his)

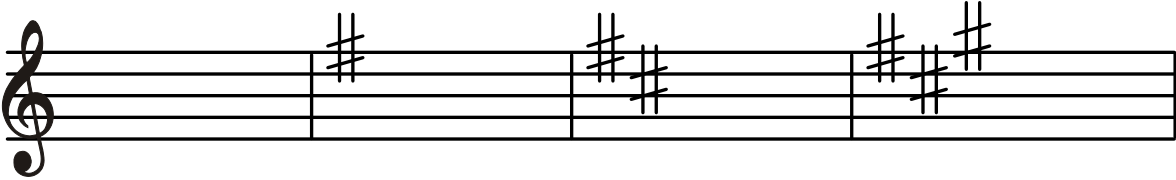
cis1 dis1 eis1 fis1 gis1 ais1 his1 cis2 T5 T6 T $\frac{6}{4}$

T S D

Zápis předznamení durových stupnic a akordů do 7 křížků v přehledu a přehled durových stupnic s béčky

Zápis předznamení

C dur	G dur	D dur	A dur
nemá žádné	má 1 # - fis	má 2 # - fis, cis	má 3 # - fis, cis, gis

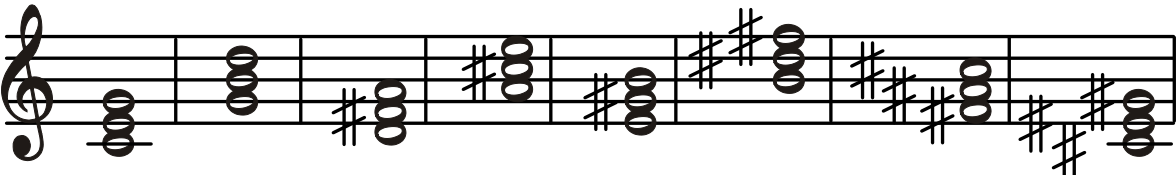

E dur	H dur	Fis dur	Cis dur
má 4 # - fis, cis, gis, dis	má 5 # - fis, cis, gis, dis, ais	má 6 # - fis, cis, gis, dis, ais, eis	má 7 # - fis, cis, gis, dis, ais, eis, his

Zápis akordů

C dur	G dur	D dur	A dur	E dur	H dur	Fis dur	Cis dur
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	----------------	----------------

... a ještě pomůcka k zapamatování si pořadí stupnic podle přibývajících předznamení:

0 #	1 #	2 #	3 #	4 #	5 #	6 #	7 #
C dur	G dur	D dur	A dur	E dur	H dur	Fis dur	Cis dur
	gorila	dojedla	ananas	Emil	honil	fis a	cis

... připomeňme si také pořadí stupnic s béčky:

0 b	1 b	2 b	3 b	4 b	5 b	6 b	7 b
C dur	F dur	B dur	Es dur	As dur	Des dur	Ges dur	Ces dur
	Franta	bouchnul	Esmeraldu	asi	desetkrát	na ges	cestě

...procvič si zápis durových stupnic od 5 do 7 # s označením hlavních stupňů (1)

Tónika je stupeň (tón) ve stupnici.

Čtvrtý stupeň ve stupnici se jmenuje

Dominanta je stupeň ve stupnici.

Zapiš (v celých notách) stupnici **H dur**,

- nezapomeň na předznamení,
- označ oba půltóny,
- za stupnici doplň T5, T6 a T $\frac{6}{4}$,
- označ hlavní stupně.

Pod každou notu napiš její jméno:

..... T5 T6 T $\frac{6}{4}$

Spoj čarou notu s označením: **T S D**

Zapiš (v celých notách) stupnici **Fis dur**,

- nezapomeň na předznamení,
- označ oba půltóny.

Pod každou notu napiš její jméno:

↑ ↑ ↑
Doplň T5 + obraty:
↓ ↓ ↓

..... T5 T6 T $\frac{6}{4}$

Označ hlavní stupně:

...procvič si zápis durových stupnic od 5 do 7 # s označením hlavních stupňů (2)

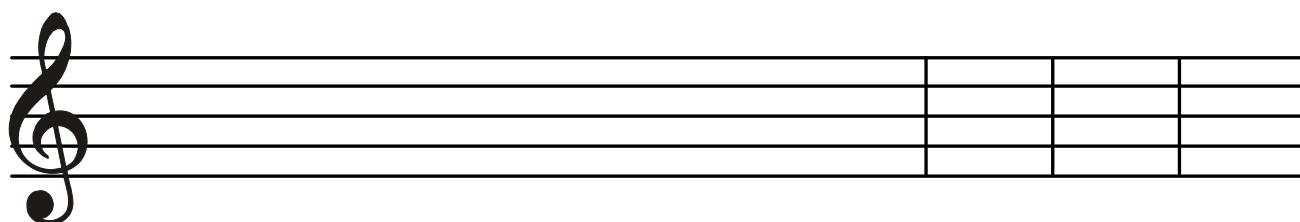
Zapiš (v celých notách) stupnici **Cis dur**,

- nezapomeň na předznamení,
- označ oba půltóny.

Doplň T5 + obraty:

Pod každou notu napiš její jméno:

..... T5 T6 T $\frac{6}{4}$

Označ hlavní stupně:

Dovedeš už napsat názvy všech durových stupnic
s křížky i s béčky podle přibývajícího předznamení?

Názvy piš velkými písmeny!

a) s křížky: 0#, 1#, 2#, 3#, 4#, 5#, 6#, 7#,

b) s béčky: 0b, 1b, 2b, 3b, 4b, 5b, 6b, 7b

Intervaly základní:

Interval je výšková vzdálenost mezi dvěma tóny.

Dělíme je na dvě skupiny - **základní a odvozené**.

Intervaly základní: prima, sekunda, tercie, kvarta, kvinta, sexta, septima a oktáva jsou rozděleny na: - **čisté a velké**.

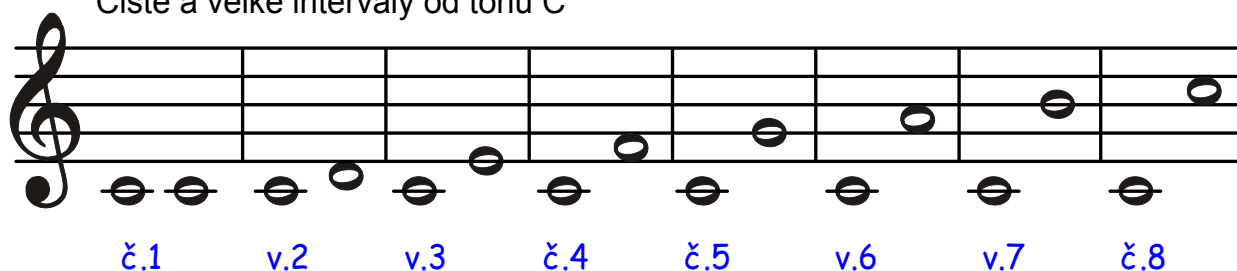
Čisté (č.) jsou: prima, kvarta, kvinta, oktáva.

Velké (v.) jsou: sekunda, tercie, sexta, septima.

O intervalech odvozených se budeme učit ve druhém pololetí.

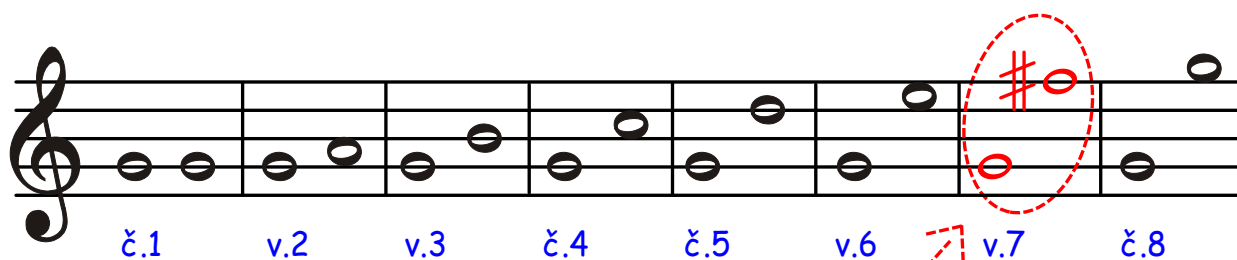
Základní intervaly (čisté a velké) najdeme od **1. tónu durové stupnice**.

Čisté a velké intervaly od tónu C

Všechny základní intervaly od tónu "c" jsou čisté nebo velké.

Čisté a velké intervaly od tónu G

...ale např. od tónu "g" musíme přemýšlet v **tónině G dur**. Stupnice G dur má 1 # - fis, proto **velká septima** je tedy "g - fis".

...procvič si zápis základních intervalů. (1)

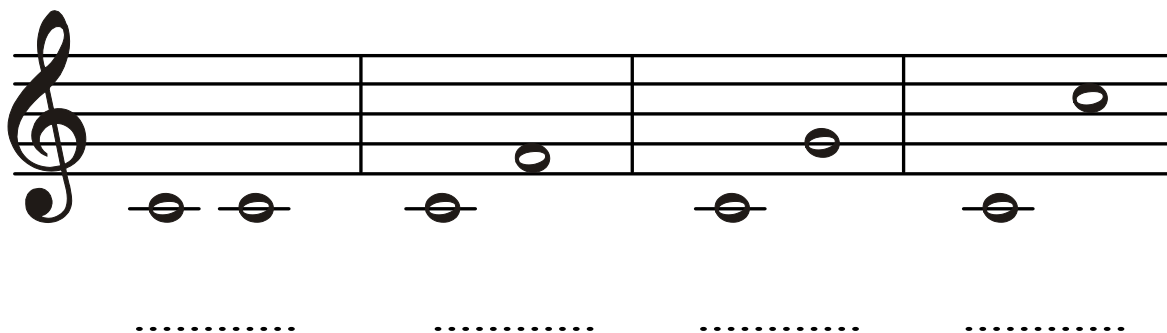
Doplň názvy intervalů, které chybí:

Prima,, tercie,,
....., sexta,, oktáva.

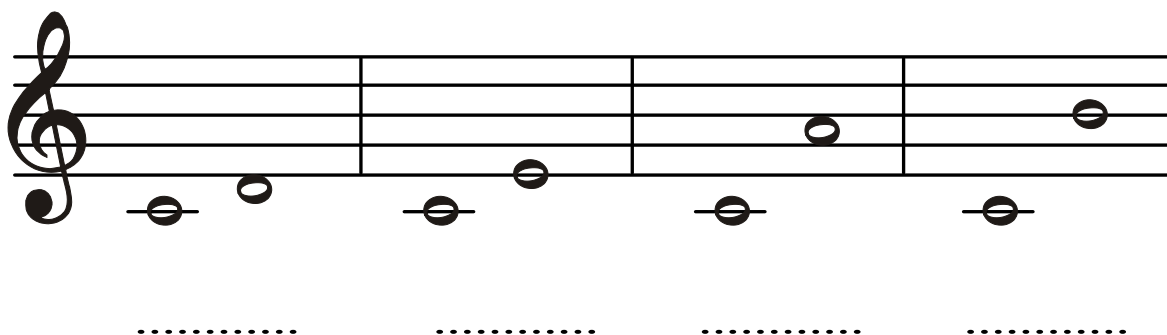
Které intervaly jsou čisté?, ,
.....,

Které intervaly jsou velké?, ,
.....,

Pod každou dvojici tónů doplň název intervalu:

.....

.....

...procvič si zápis základních intervalů. (2)

Škrtni intervaly, které nepatří mezi čisté:

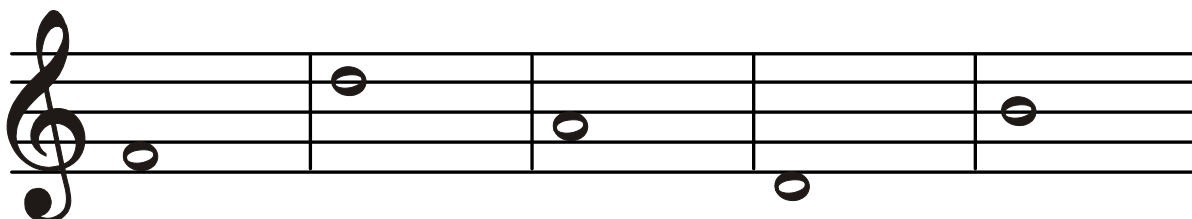
kvarta, ~~sekunda~~, sexta, oktáva.

Zakroužkuj intervaly, které patří mezi velké:

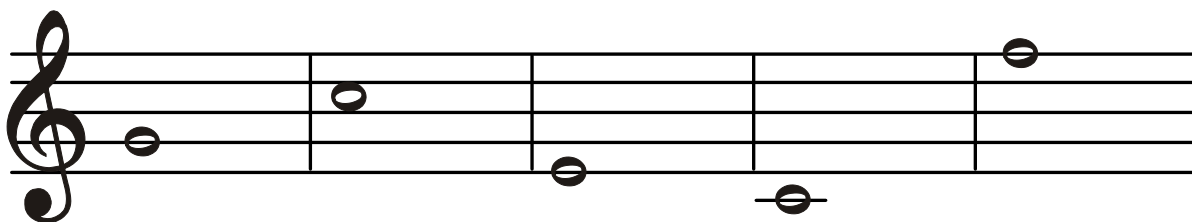
prima, tercie, kvinta, septima.

Vytvoř intervaly (vrchní) od daných tónů.

Před název intervalu doplň zkratku č. nebo v.:

... tercie, ... sekunda, ... kvinta, ... kvarta, č.: prima,

... sexta, ... kvarta, ... oktáva, ... septima, ... sekunda,

Jak se tvoří čisté a velké intervaly?

Základem pro rozpoznání jednotlivých intervalů je znalost **stupnic** a **jejich předznamenání!**

Při určování stoupajících intervalů postupujeme tak, že si nejprve od základního tónu vytvoříme durovou stupnici. Pak v ní najdeme příslušný interval.

U klesajících intervalů postupujeme obdobně, vrchní tón ale musíme chápat jako interval hledaný ne, jako tón základní.

hledáme č. kvintu

hledaný interval je "d - a"

základní tón je "d"

1. 2. 3. 4. 5.

Prvních 5 tónů ze stupnice D dur (2 #) je:

d, e, fis, g, a

hledaný tón je "c"

hledaný interval je "c - g"

hledáme č. kvartu

1. 2. 3. 4.

...ve které stupnici je tón "c" na čtvrtém stupni (č. 4)?
Je to ve stupnici G - dur (1 #), proto klesající čistá kvarta od daného tónu je "c - g".

c h a g

.....nebo:

hledáme v. sextu

hledaný interval je "a - fis"

základní tón je "a"

1. 2. 3. 4. 5. 6.

Prvních 6 tónů ze stupnice A dur (3 #) je:

a, h, cis, d, e, fis

hledaný tón je "bé"

hledaný interval je "bé - as"

hledáme v. sekundu

1. 2.

...ve které stupnici je tón "bé" na druhém stupni (v. 2)?
Je to ve stupnici As - dur (4 b), proto klesající velká sekunda
od daného tónu je "bé - as".

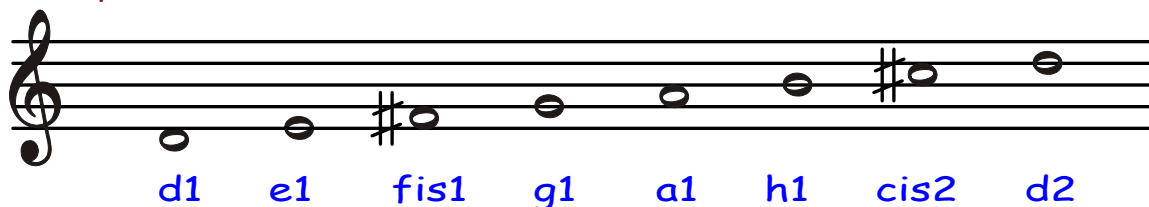
bé as

... a ještě si připomeneme písničky, které známe ze 2. ročníku
a danými základními intervaly začínají:

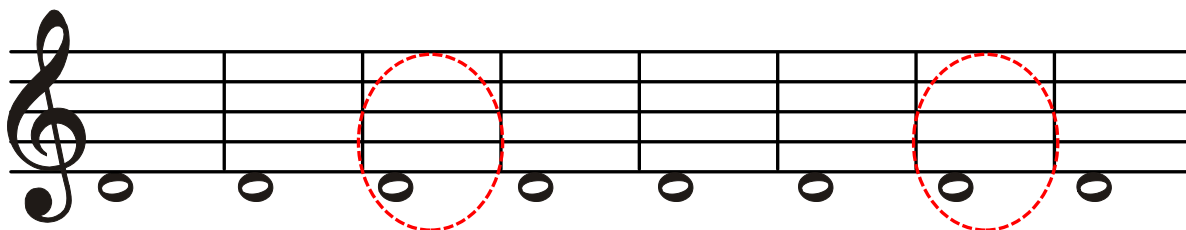
čistá prima:	Ten chlumecký zámek
velká sekunda:	Rostó, rostó, rostó
velká tercie:	Když jsem husy pásala nebo Ovčáci, čtveráci
čistá kvarta:	Čtyři koně jdou
čistá kvinta:	Loučení, loučení
velká sexta:	Rozvíjej se poupátko
velká septima:	-
čistá oktáva:	Sil jsem proso

...procvič si zápis základních intervalů v durových tóninách. (1)

Stupnice D dur:

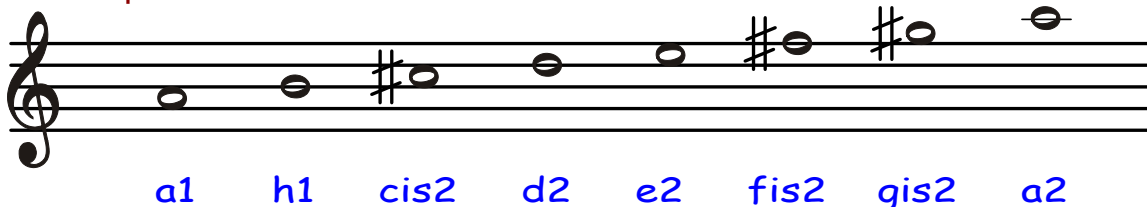
Napiš vrchní notu všech intervalů od tónu d1:

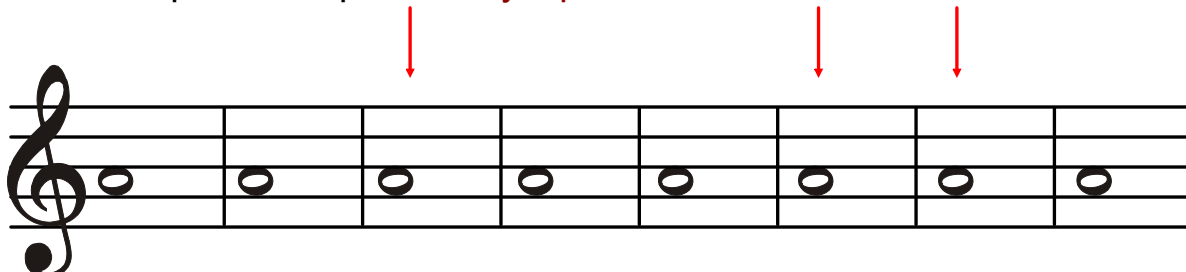
č.1 v.2 v.3 č.4 č.5 v.6 v.7 č.8

Porovnej se stupnicí D dur a nezapomeň ke dvěma intervalům doplnit křížky:

Stupnice A dur:

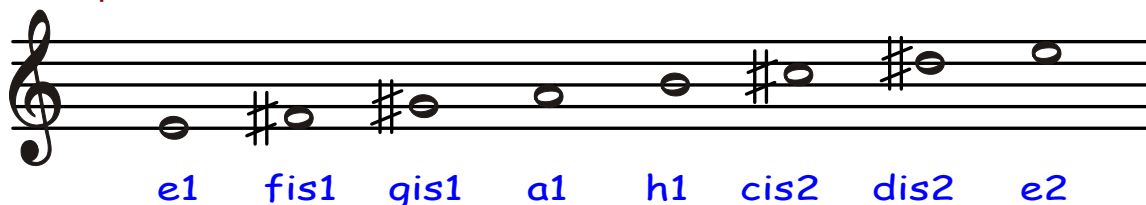
Napiš vrchní notu všech intervalů od tónu a1
a nezapomeň dopsat křížky z předznamenání:

č.1 v.2 v.3 č.4 č.5 v.6 v.7 č.8

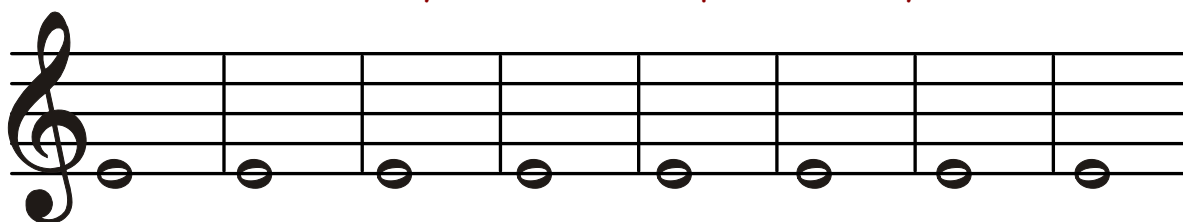
...procvič si zápis základních intervalů v durových tóninách. (2)

Stupnice E dur:

Napiš vrchní notu daných intervalů od tónu e1
a porovnej napsané intervaly se stupnicí E dur:

Ke kterým intervalům dopíšeme křížky?

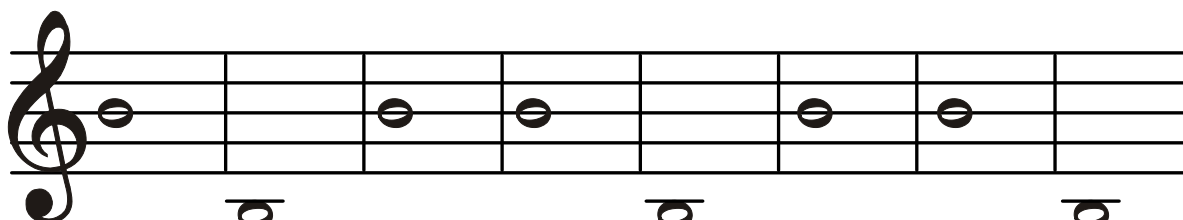
č.4 v.6 č.5 v.3 č.1 v.2 č.8 v.7

Napiš vrchní notu daných intervalů
od tónu h1 nebo h a porovnej intervaly
s předznamenáním:

předznamenání stupnice H dur:

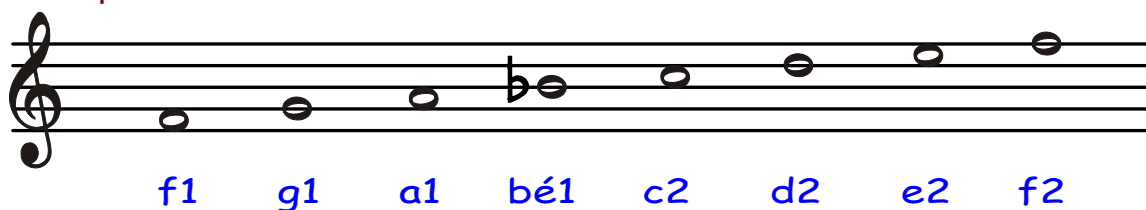
Ke kterým intervalům dopíšeme křížky?

v.3 č.5 v.2 č.1 č.8 č.4 v.6 v.7

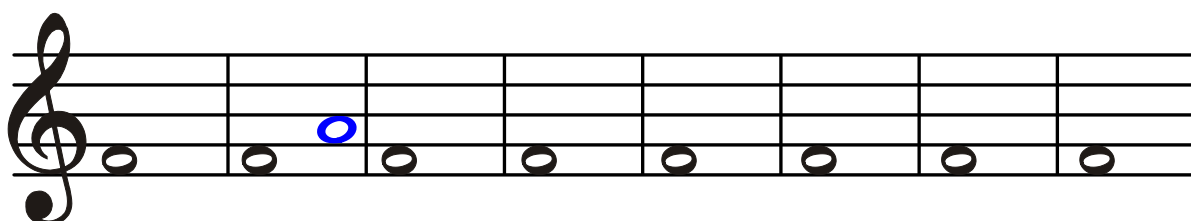
...procvič si zápis základních intervalů v durových tóninách. (3)

Stupnice F dur:

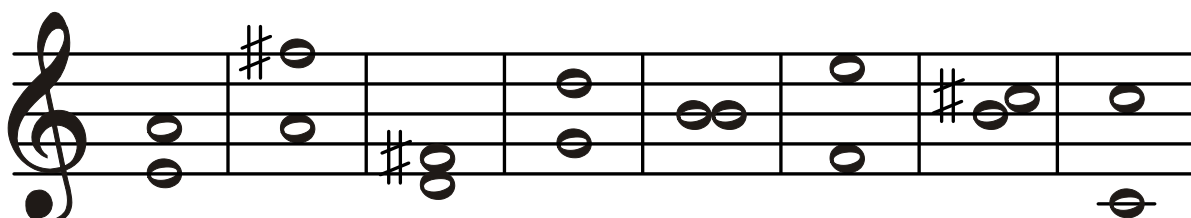
Napiš vrchní notu daných intervalů od tónu **f1**
a porovnej napsané intervaly se stupnicí **F dur**:

Ke kterému intervalu dopíšeme posuvku a jakou?
Interval zakroužkuj.

č.1 v.3 č.8 v.2 č.4 v.7 č.5 v.6

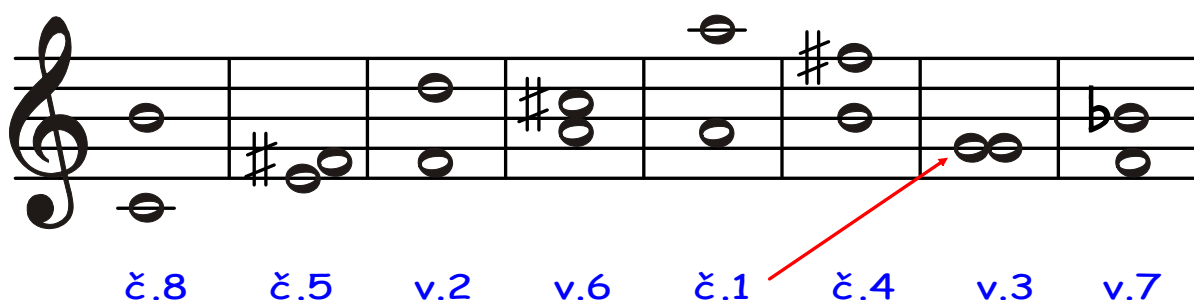
Pod každou dvojici tónů doplň název intervalu:

.....

...procvič si zápis základních intervalů v durových tóninách. (4)

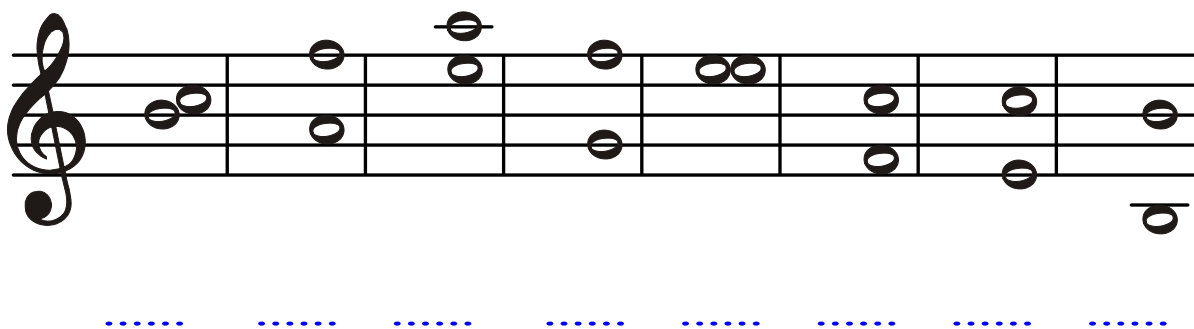
Spoj čarou název a správně zapsaný interval:

č.8 č.5 v.2 v.6 č.1 č.4 v.3 v.7

Pod každou dvojici tónů doplň název intervalu:

Čtyři intervaly jsou neúplné, dopiš k vrchní notě posuvku.

.....

Zakroužkuj v melodii:

červeně č.1, modře v.2, zeleně v.3, žlutě č.4, hnědě č.5 a fialově v.6.

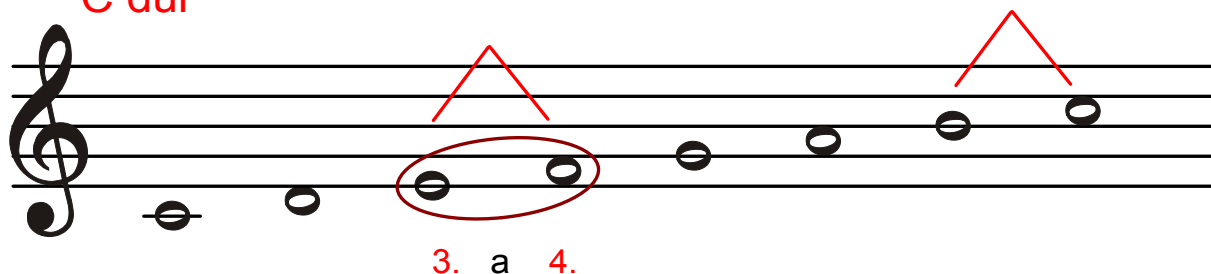
Mollové stupnice

Jistě jste všimli, že některé melodie znějí **vesele** a jiné **smutně**. Veselé melodie jsou vytvořeny z tónů stupnice durové. Smutné melodie používají tóny ze stupnice **mollové**.

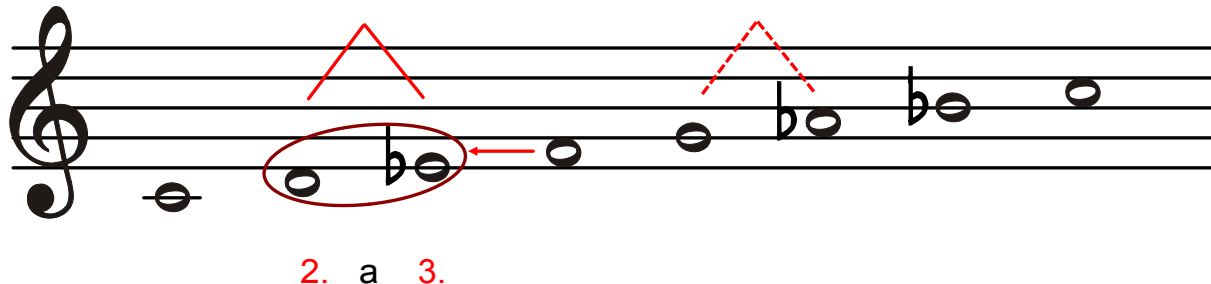
Mollová stupnice je také řada osmi tónů, jdoucích za sebou, jen má jinak umístěné půltóny.

V **durové** najdeme první půltón mezi **3. a 4. tónem**. V **mollové** se první půltón posune mezi **2. a 3. tón** a my slyšíme, že melodie zesmutněla.

C dur

c moll aiolská

Mollové stupnice dělíme na tři druhy:
aiolskou, harmonickou a melodickou.

Stupnice **aiolská** - je stupnicí bez zvýšených tónů. Hrajeme ji jen podle předznamenání.

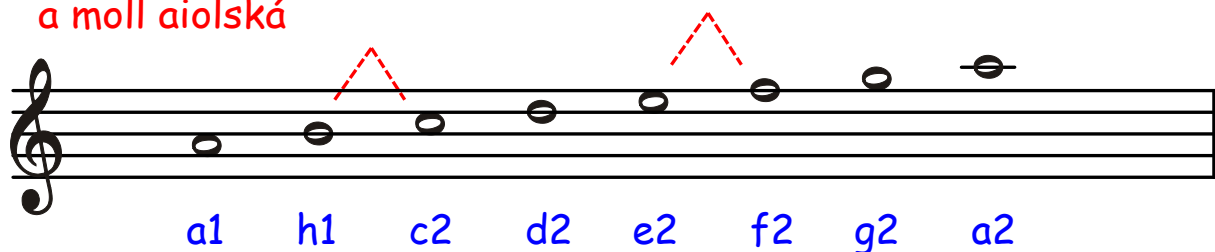
Stupnice **harmonická** - zvyšuje směrem nahoru **7. tón**, dolů **zůstává 7. tón zvýšený**.

Stupnice **melodická** - nahoru zvýší **6. a 7. tón**, dolů se zvýšení **7. a 6. tónu zruší**. Obě stupnice patří mezi stupnice se zvýšenými tóny. (Posuvky upravených tónů se nikdy neobjeví v předznamenání.)

Druhy mollových stupnic, stupnice a moll

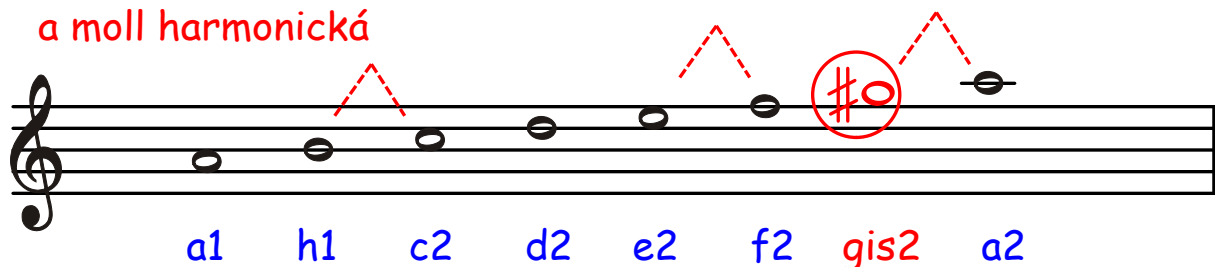
Základní mollovou stupnicí je **stupnice a moll aiolská**. Tato stupnice nemá žádné předznamenání a nemá žádné zvýšené tóny. Jméno **a moll** má podle prvního a posledního tónu. Názvy mollových stupnic popisujeme vždy **malými písmeny**.

a moll aiolská

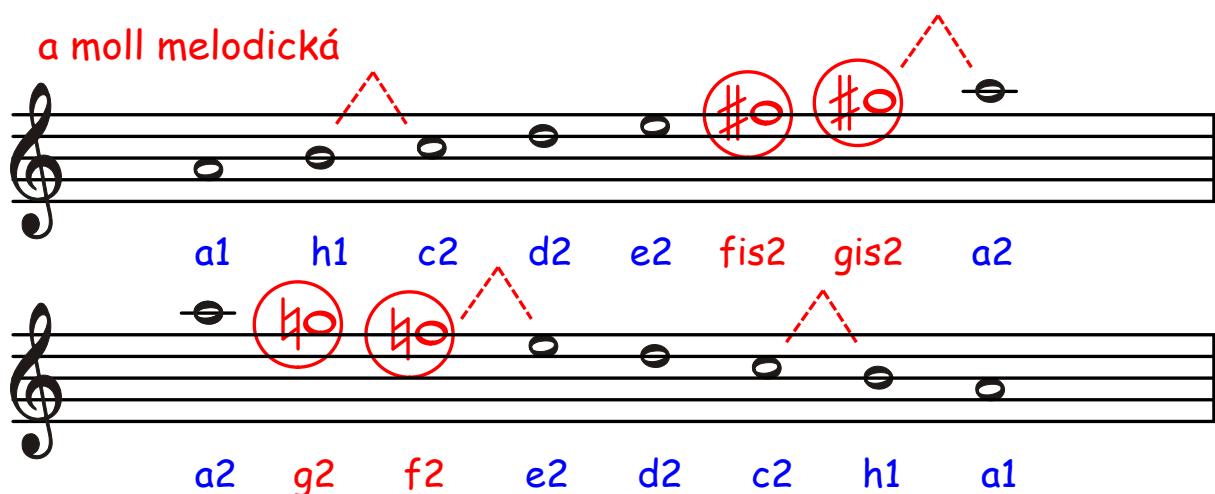
Druhou mollovou stupnicí je **stupnice a moll harmonická**. Tato stupnice nemá žádné předznamenání, ale má **zvýšený 7. tón**. Před notu "g2" zapíšeme posuvku křížek. Tuto posuvku nikdy nezapisujeme do předznamenání. Stupnici a moll harmonickou hrajeme oběma směry stejně.

a moll harmonická

Třetí mollovou stupnicí je **stupnice a moll melodická**. Nemá žádné předznamenání, ale má **zvýšený 6. a 7. tón** nahoru, dolů zvýšený **7. a 6. tón** zruší odrážka. Křížky zvýšených tónů "f2" a "g2" nikdy nezapisujeme do předznamenání. Protože **stupnice a moll melodická** se hraje vzestupně jinak, než sestupně, musíme ji zapisovat oběma směry.

a moll melodická

Zápis mollové stupnice

Úplný zápis mollových stupnic obsahuje:

- 1) zápis předznamenání za houslovým klíčem
- 2) zápis 8 not podle jména stupnice

Jelikož zapisujeme mollovou stupnici 3 x: jako aiolskou, harmonickou a melodickou, nesmíme zapomenout zapsat předznamenání do každé notové osnovy zvlášť.

- 1) zápis tónického kvintakordu za stupnicí s označením T5
- 4) zápis obrátů $T5 = T6, T\frac{6}{4}$

Zápis akordů a jejich obrátů stačí zapsat jen u jedné z nich.
Zpravidla se píše ke stupnici aiolské.

- 5) jména not
- 6) zápis hlavních stupňů: tónika, subdominanta, dominanta

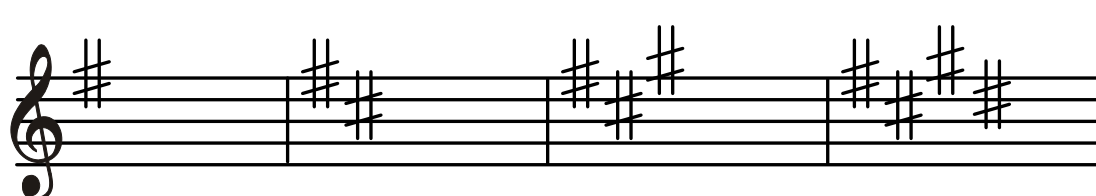
Zápis hlavních stupňů T, S, D stačí zapsat jen u jedné z nich.
Zpravidla se píše ke stupnici aiolské.

- 7) označení půltónů není povinné

Jistě jste si všimli, že se půltóny v mollových stupnicích stěhují podle toho, které stupně zvyšujeme.

Zápis předznamenání mollových stupnic je shodný se stupnicemi durovými a musíme ho pamatovat z paměti:

e moll	h moll	fis moll	cis moll
má 1 # - fis	má 2 # - fis, cis	má 3 # - fis, cis, gis	má 4 # - fis, cis, gis, dis

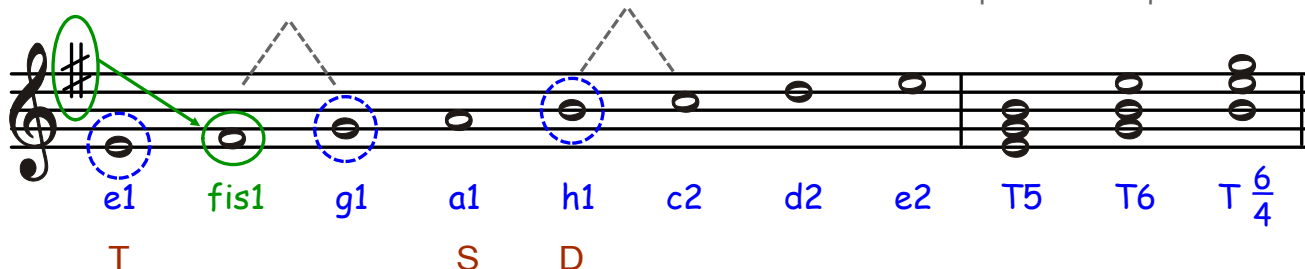

0 #	1 #	2 #	3 #	4 #
a moll	e moll	h moll	fis moll	cis moll
	éro	hoří	fis	cis

Zápis stupnice a akordu e moll.

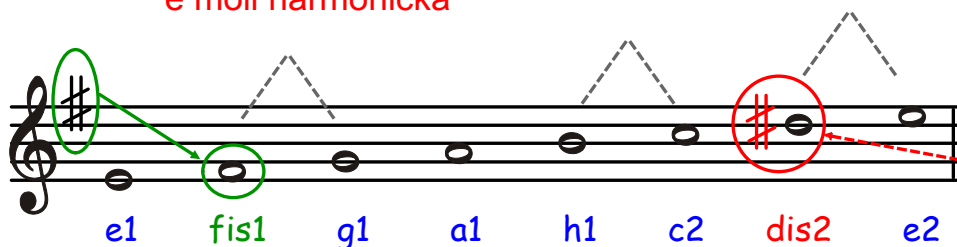
Stupnice **e moll aiolská** má 1 křížek (fis)

označení půltónů není povinné

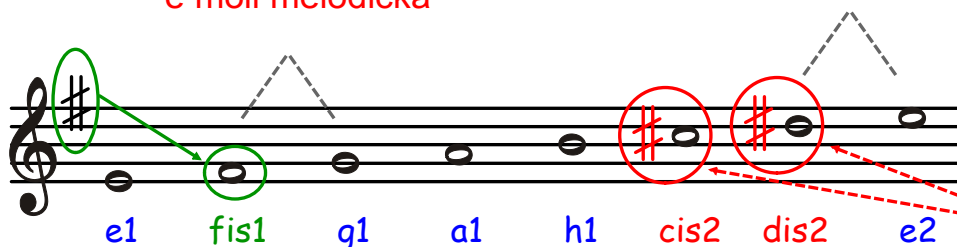
Stupnice **e moll aiolská** je stejná vzestupně i sestupně, proto ji stačí zapsat jen nahoru.

e moll harmonická

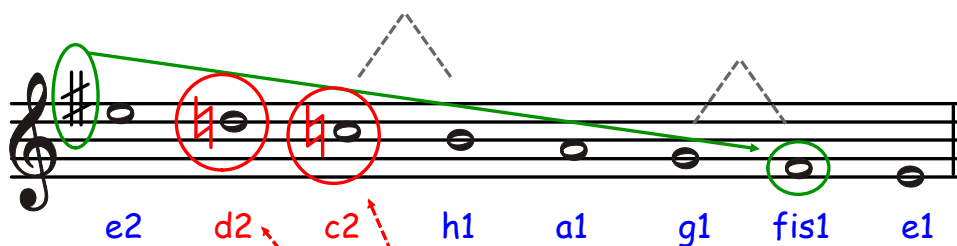

Stupnice **e moll harmonická** má **zvýšený 7. tón**. Je stejná vzestupně i sestupně, proto ji stačí zapsat jen nahoru.

e moll melodická

Stupnice **e moll melodická** má **zvýšený 6. a 7. tón**.

Není stejná vzestupně i sestupně, proto ji musíme zapsat oběma směry.

Směrem dolů se **e moll melodická** shoduje se stupnicí **aiolskou**, proto musíme **zvýšený 7. a 6. tón snížit odrážkou**.

Zápis stupnice a akordu h moll.

Stupnice **h moll aiolská** má 2 křížky (fis, cis)

označení půltónů není povinné

h1 cis2 d2 e2 fis2 g2 a2 h2 T5 T6 T $\frac{6}{4}$

T S D

Stupnice **h moll aiolská** je bez zvýšených tónů, hraje se jen podle předznamenání. Posuvky z předznamenání zapíšeme u každého akordu zvlášť.

h moll harmonická

h1 cis2 d2 e2 fis2 g2 ais2 h2

Stupnice **h moll harmonická** má zvýšený 7. tón. Tón **a** zvýšíme křížkem na **ais**.

h moll melodická

h1 cis2 d2 e2 fis2 gis2 ais2 h2

Stupnice **h moll melodická** má zvýšený 6 a 7. tón. Tóny **g** a **a** zvýšíme křížkem na **gis** a **ais**.

h2 a2 g2 fis2 e2 d2 cis2 h1

V klesající melodické stupnici se zvýšení obou tónů zruší odrážkou.

Zápis stupnice a akordu fis moll.

Stupnice **fis moll aiolská** má 3 křížky (fis, cis, gis)

označení půltónů není povinné

Stupnice **fis moll aiolská** je bez zvýšených tónů. Posuvky z předznamenání zapíšeme u každého akordu zvlášť.

fis moll harmonická

Stupnice **fis moll harmonická** má zvýšený 7. tón. Jmenuje se **eis**.

fis moll melodická

Stupnice **fis moll melodická** má zvýšený 6 a 7. tón. Jsou to tóny **dis** a **eis**.

V klesající melodické stupnici se zvýšení obou tónů zruší odrážkou.

Zápis stupnice a akordu cis moll.

Stupnice **cis moll aiolská** má **4 křížky** (fis, cis, gis, dis)

označení pultónů není povinné

Stupnice **cis moll aiolská**
je bez zvýšených tónů.
Posuvky z předznamení zapíšeme
u každého akordu zvlášť.

cis moll harmonická

A musical notation diagram on a five-line staff. The key signature is three sharps (F#, C#, G#), circled in green. The notes are: F# (circled in green), C# (circled in green), G# (circled in green), D# (circled in green), E (circled in green), F# (circled in red), C# (circled in red), and G# (circled in green). Below the staff, the pitch classes are labeled: cis1, dis1, e1, fis1, qis1, a1, his1, and cis2. Green arrows connect the first four notes to their respective labels. A red arrow connects the fifth note (E) to the label 'a1'. A dashed red arrow connects the sixth note (F#) to the label 'his1'. Dashed green lines connect the first four notes to the label 'cis2'. Dashed green lines also connect the first four notes to the label 'dis1'. Dashed green lines also connect the first four notes to the label 'e1'. Dashed green lines also connect the first four notes to the label 'fis1'. Dashed green lines also connect the first four notes to the label 'qis1'. Dashed green lines also connect the first four notes to the label 'a1'. Dashed green lines also connect the first four notes to the label 'his1'. Dashed green lines also connect the first four notes to the label 'cis2'.

Stupnice
cis moll harmonická
má zvýšený 7. tón.
Jmenuje se his.

cis moll melodická

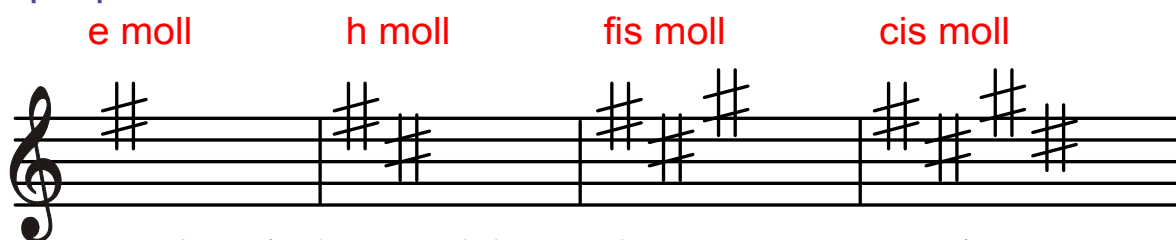
A musical notation diagram showing a sequence of notes on a staff. The notes are labeled below: cis1, dis1, e1, fis1, qis1, ais1, his1, cis2. The notes are connected by green lines, and some are circled in green or red. A dashed line indicates a continuation of the sequence.

Stupnice
cis moll melodická
má zvýšený 6 a 7. tón.
Jsou to tóny ais a his.

Odrážky zruší zvýšení obou tónů v klesající melodické stupnici..

Zápis předznamenaní mollových stupnic a akordů do 4 křížků v přehledu

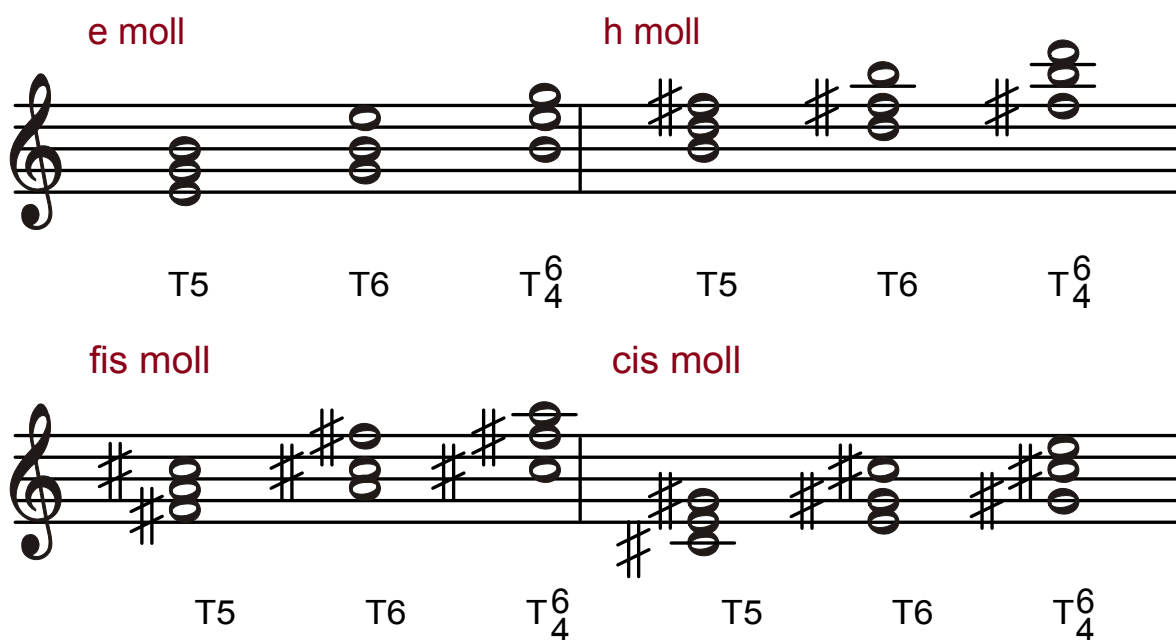
Zápis předznamenaní

Zápis předznamenaní si musíme pamatovat z paměti:

Křížek **fis** píšeme na pátou linku, křížek **cis** zapíšeme do třetí mezery, křížek **gis** nad notovou osnovu a křížek **dis** napíšeme na čtvrtou linku. Pořadí křížků je dané, nelze je libovolně přehazovat.

Zápis akordů a jejich obrátů

... a ještě pomůcka k zapamatování si pořadí stupnic podle přibývajících předznamenaní:

0 #	1 #	2 #	3 #	4 #
a moll	e moll	h moll	fis moll	cis moll
	éro	hoří	fis	cis

Názvy mollových stupnic popisujeme vždy **malými písmeny!**

...procvič si zápis stupnice a moll. (1)

Doplň, že...

- mollové stupnice mají charakter,
- základní stupnicí bez předznamenání je moll.
- mollové stupnice dělíme na:

1. , bez zvýšených tónů
2. , nahoru i dolů zvyšujeme stupeň
3. , nahoru zvyšujeme a stupeň,
dolů se zvýšené tóny

Zapiš (v celých notách) stupnici **a moll aiolskou**,

- za stupnici napiš T5, T6 a T6/4

Pod každou notu napiš její jméno.

..... T5 T6 T $\frac{6}{4}$

Zapiš (v celých notách) stupnici **a moll harmonickou**,

nahoru i dolů se jmény not:

Nezapomeň zvýšit 7. stupeň.

.....

Zapiš (v celých notách) stupnici **a moll melodickou**,

nahoru i dolů se jmény not:

Nezapomeň upravit 6. a 7. stupeň nahoru i dolů.

.....

...procvič si zápis stupnice e moll. (2)

Doplň předznamenání číslicí k těmto mollovým stupnicím:

? a moll #, e moll #, h moll #,

fis moll #, cis moll #.

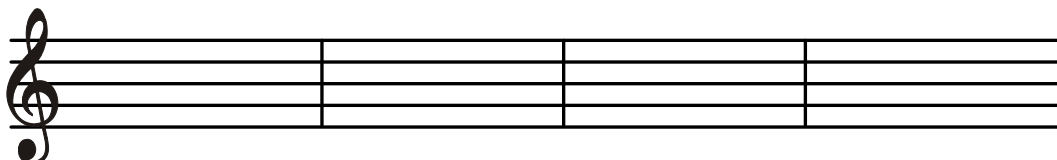
Do prázdných taktů dopiš předznamenání k těmto mollovým stupnicím:

e moll

h moll

fis moll

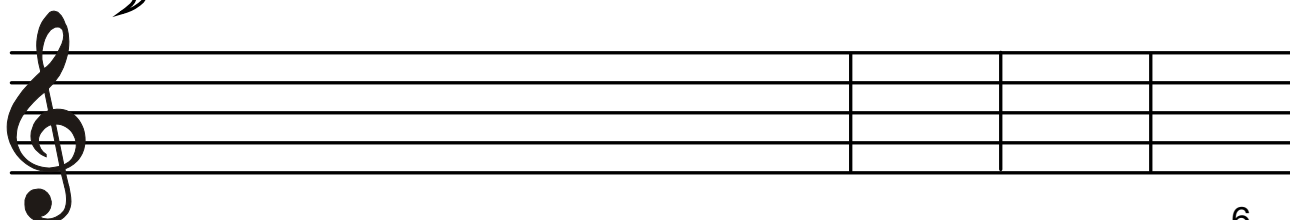
cis moll

Zapiš (v celých notách) stupnici **e moll aiolskou**,

- za stupnici napiš T5, T6 a T6/4

Pod každou notu napiš její jméno.

..... T5 T6 T $\frac{6}{4}$

Zapiš (v celých notách) stupnici **e moll harmonickou**,

vzestupně i sestupně se jmény not:

Zakroužkuj zvýšený stupeň.

Zapiš (v celých notách) stupnici **e moll melodickou**,

vzestupně i sestupně se jmény not:

Zakroužkuj zvýšené a snižené tóny.

...procvič si zápis stupnice h moll. (3)

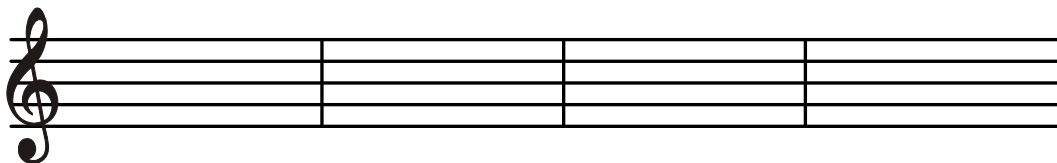
Do prázdných taktů dopiš předznamenání k těmto mollovým stupnicím:

fis moll

e moll

cis moll

h moll

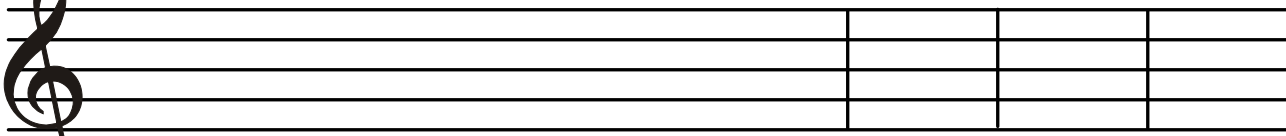
Zapiš (v celých notách) stupnici **h moll aiolskou**,

- za stupnicí napiš T5, T6 a T6/4,

- označ hlavní stupně

Pod každou notu napiš její jméno.

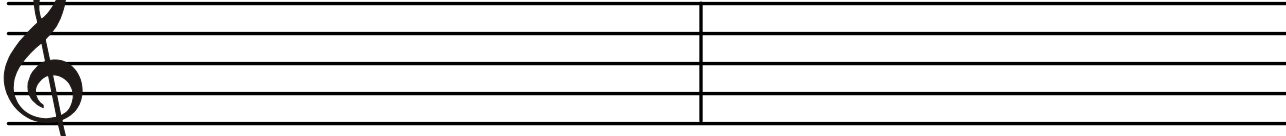
..... T5 T6 T $\frac{6}{4}$

Zapiš (v celých notách) stupnici **h moll harmonickou**,

vzestupně i sestupně se jmény not:

Před který tón napíšeš křížek?

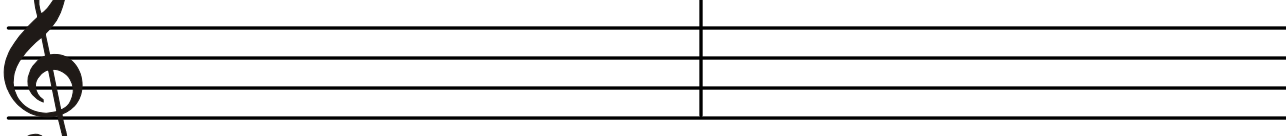
.....

Zapiš (v celých notách) stupnici **h moll melodickou**,

vzestupně i sestupně se jmény not:

Které tóny upravíme posuvkou?

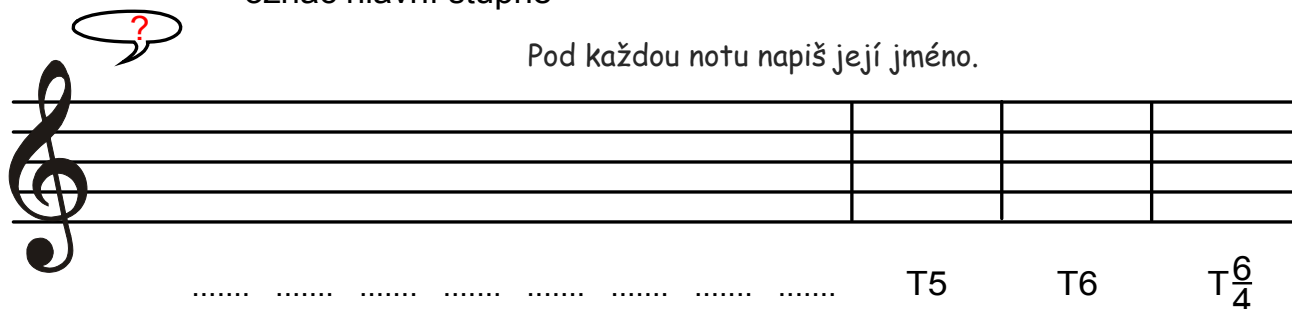
.....

...procvič si zápis stupnice fis moll. (4)

Zapiš (v celých notách) stupnici **fis moll aiolskou**,

- za stupnici napiš T5, T6 a T6/4,
- označ hlavní stupně

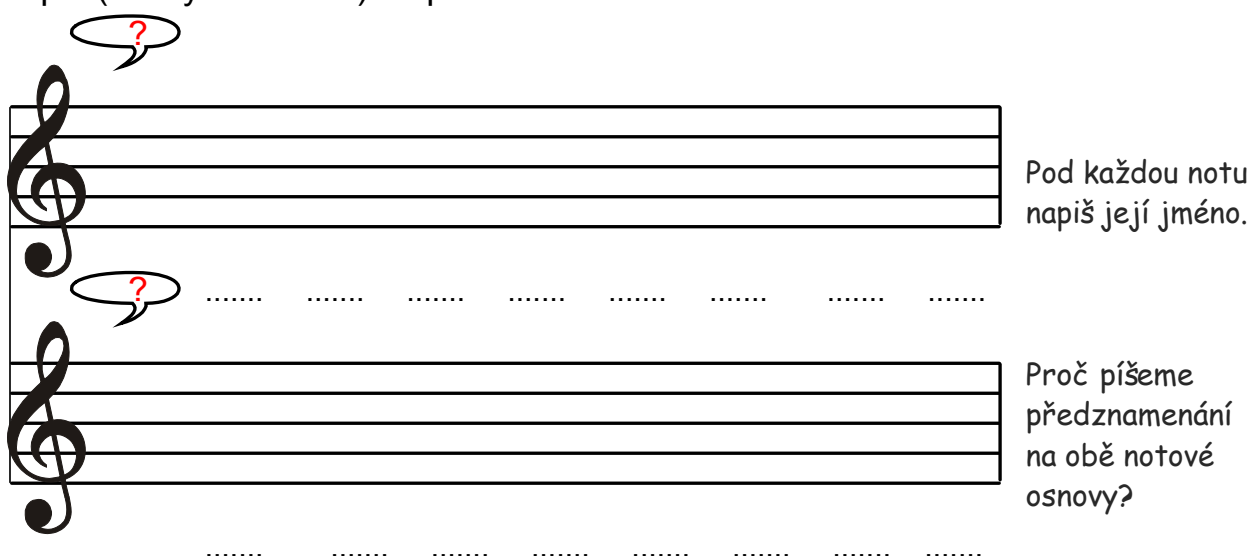
Pod každou notu napiš její jméno.

..... T5 T6 T $\frac{6}{4}$

Zapiš (v celých notách) stupnici **fis moll harmonickou**

Pod každou notu napiš její jméno.

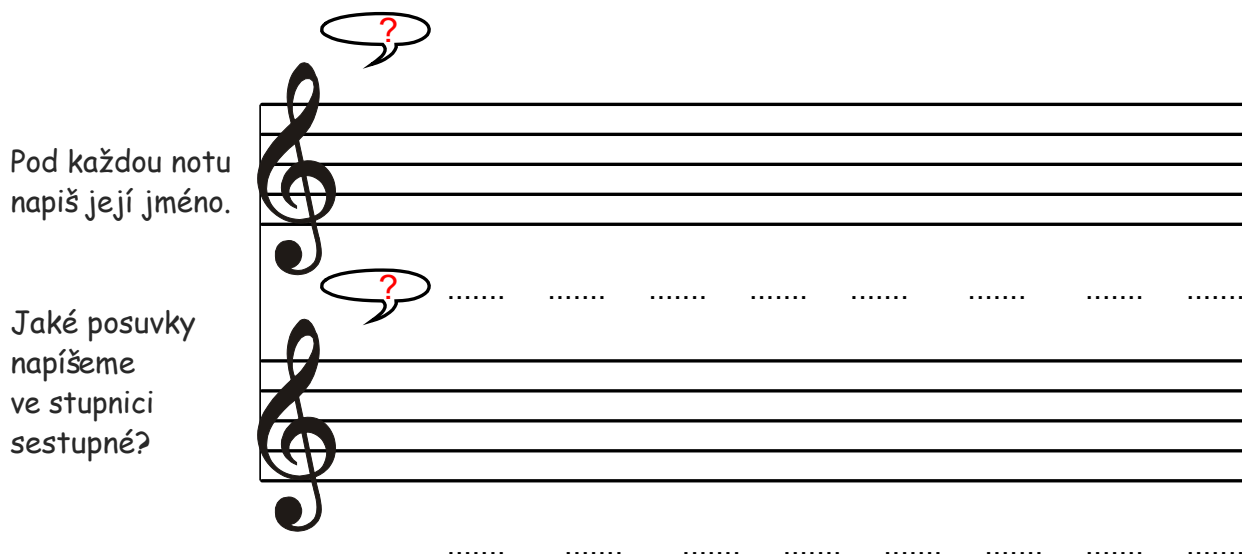

..... Proč píšeme předznamenání na obě notové osnovy?

Zapiš (v celých notách) stupnici **fis moll melodickou**

Pod každou notu napiš její jméno.

Jaké posuvky napíšeme ve stupnici sestupné?

.....

...procvič si zápis stupnice cis moll. (5)

Zapiš (v celých notách) stupnici **cis moll aiolskou**

- za stupnici napiš T5, T6 a T6/4,
- označ hlavní stupně

Pod každou notu napiš její jméno.

..... T5 T6 T $\frac{6}{4}$

Zapiš vzestupně (v celých notách) stupnici **cis moll harmonickou**

Pod každou notu napiš její jméno. Zakroužkuj zvýšený tón.

.....

Zapiš (v celých notách) stupnici **cis moll melodickou**

Pod každou notu napiš její jméno. Zakroužkuj zvýšené tóny.

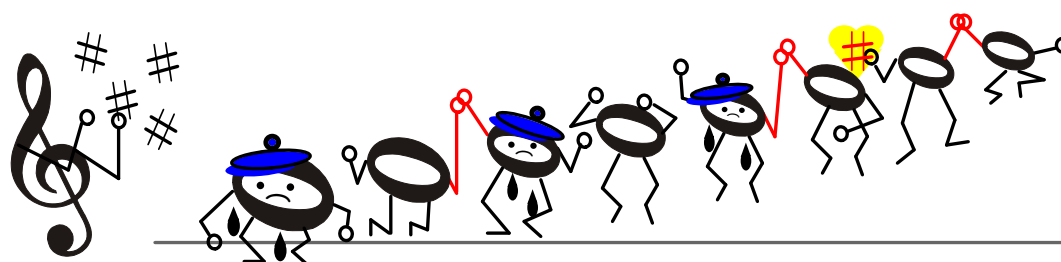
.....

Jak si zapamatujeme pořadí mollových stupnic s předznamenáním do 4 křížků

Pomůže nám říkadlo nebo písnička?

0 #	1 #	2 #	3 #	4 #
a moll	e moll	h moll	fis moll	cis moll
	éro	hoří	fis	cis

Upraveno podle nápěvu písničky E. Hradeckého
To je on, malý slon

2/4

V e moll, h moll, fis moll, cis moll ja - ké kříž - ky při - řa - díš,

fis, cis, gis ta - ky dis, při - dej, u - ber, u - vi - díš.

A - iol - skou si se - sta - víš, har - mo - nic - kou u - pra - víš,

me - lo - dic - kou, bu - deš pak ji - nak do - lů po - sí - lat.

... předznamenání durových a mollových stupnic v přehledu:

stupnice durové

0#	1#	2#	3#	4#	5#	6#	7#
C dur	G dur	D dur	A dur	E dur	H dur	Fis dur	Cis dur
	gorila	dojedla	ananas	Emil	honil	fis a	cis

0b	1b	2b	3b	4b	5b	6b	7b
C dur	F dur	B dur	Es dur	As dur	Des dur	Ges dur	Ces dur
	Franta	bouchnul	Esmeraldu	asi	desetkrát	na ges	cestě

stupnice mollové

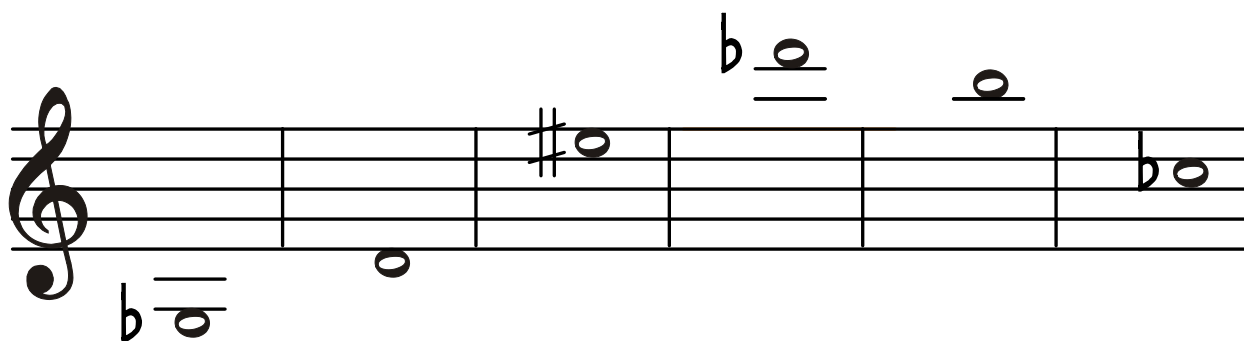
0#	1#	2#	3#	4#	5#	6#	7#
a moll	e moll	h moll	fis moll	cis moll	gis moll	dis moll	ais moll
	éro	hoří	fis	cis	gis	dis	ais

→ postup křížků z předznamenání

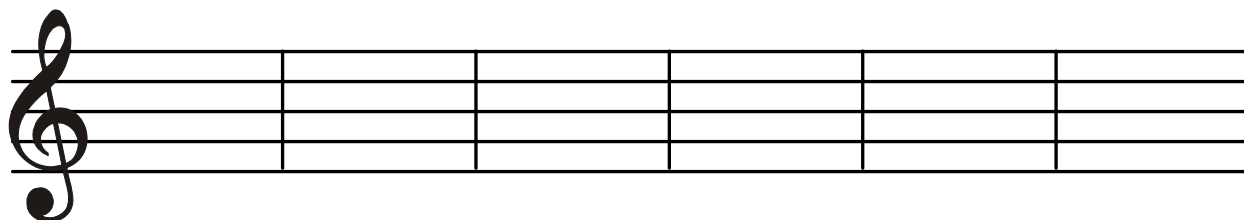
0b	1b	2b	3b	4b	5b	6b	7b
a moll	d moll	g moll	c moll	f moll	b moll	es moll	as moll
	dej	Gustovi	cucat	fialkový	bombón	es	as

...procvič si zápis a jména not. (1)

Pod každou notu napiš její jméno:

Napiš v celých notách:

ges1

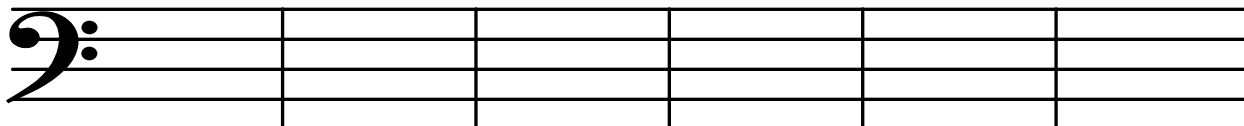
cis3

h2

des2

fis1

ais2

c1

f

d1

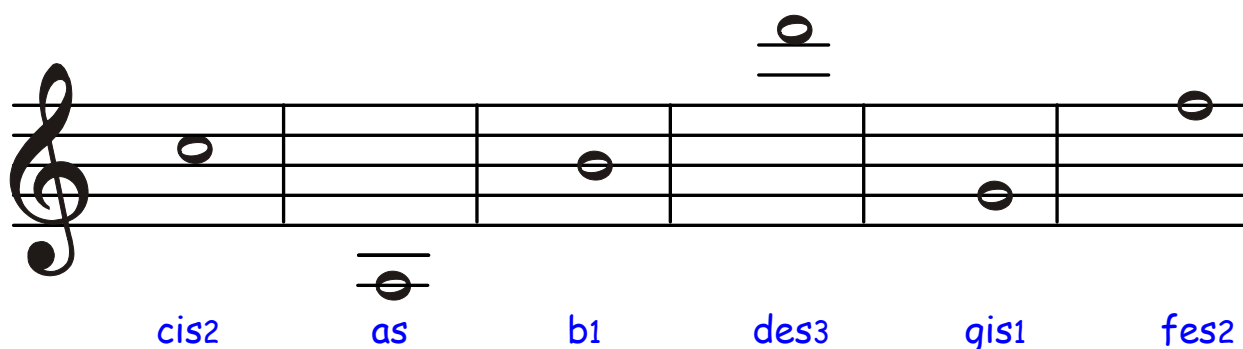
es

a

dis

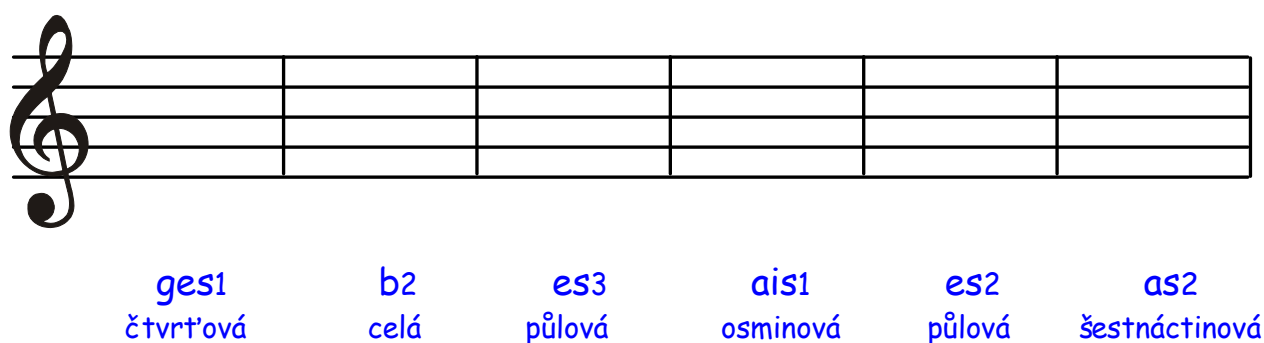
...procvič si zápis a jména not. (2)

Dopiš k notě správnou posuvku podle názvu:

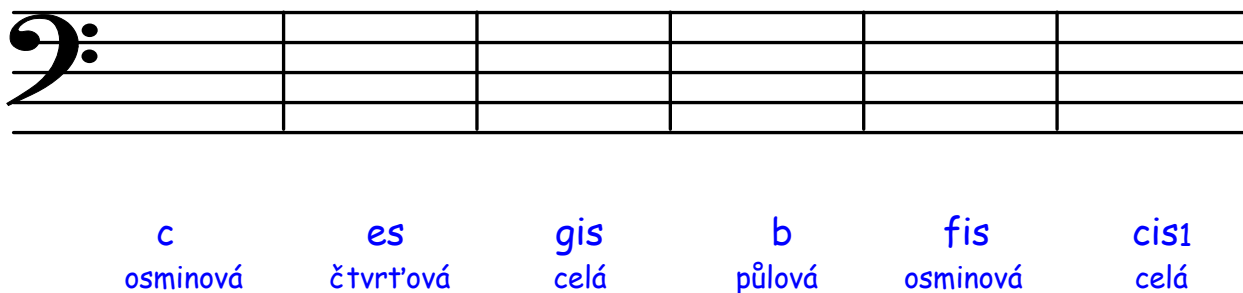

cis2 as b1 des3 gis1 fes2

Do prázdných taků napiš noty podle názvu:

ges1 b2 es3 ais1 es2 as2
čtvrt'ová celá půlová osminová půlová šestnáctinová

c es gis b fis cis1
osminová čtvrt'ová celá půlová osminová celá

Pod každou notu napiš její jméno:

.....

...opakuj si rytmus. (1)

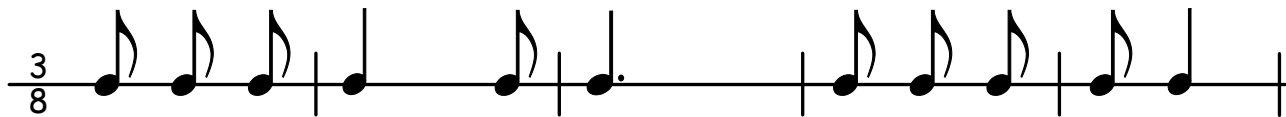
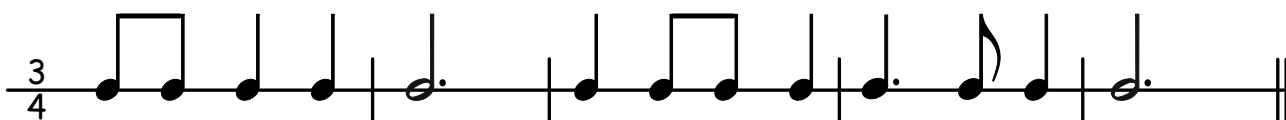
V taktu $\frac{3}{4}$ počítáme notu na doby.

V taktu $\frac{3}{4}$ počítáme notu na doby.

V taktu $\frac{3}{8}$ počítáme notu na dobu.

V taktu $\frac{3}{8}$ počítáme notu na doby.

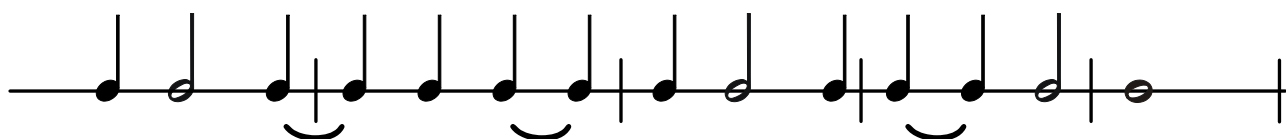
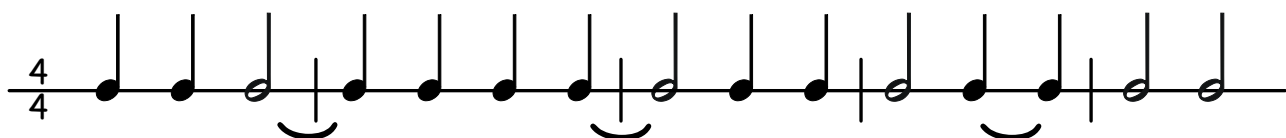
Vytleskej nebo vyťukej:

Zakroužkuj co je správně: - **ligatura** - je spojení tónů

a) různé výšky? nebo b) stejné výšky?

Vytleskej nebo vyťukej:

...opakuj si rytmus. (2)

V taktu $\frac{3}{4}$ počítáme pomlku na doby

a notu na dobu.

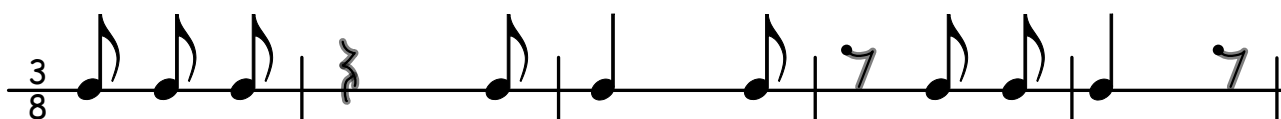
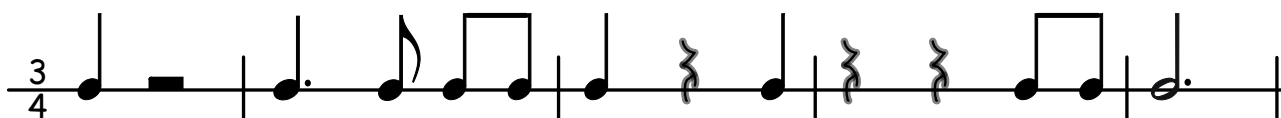
V taktu $\frac{3}{4}$ počítáme pomlku na dobu

a notu na doby.

V taktu $\frac{3}{8}$ počítáme pomlku na dobu,

notu na doby a pomlku na doby.

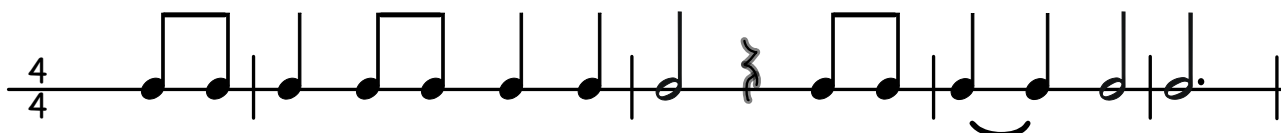
Vytleskej nebo vyťukej:

Podtrhni co je správně: - **předtaktí** je -

a) **první** takt na začátku skladby nebo b) **neúplný** takt na začátku skladby?

Zakroužkuj předtaktí a napiš, která doba chybí v závěrečném taktu:

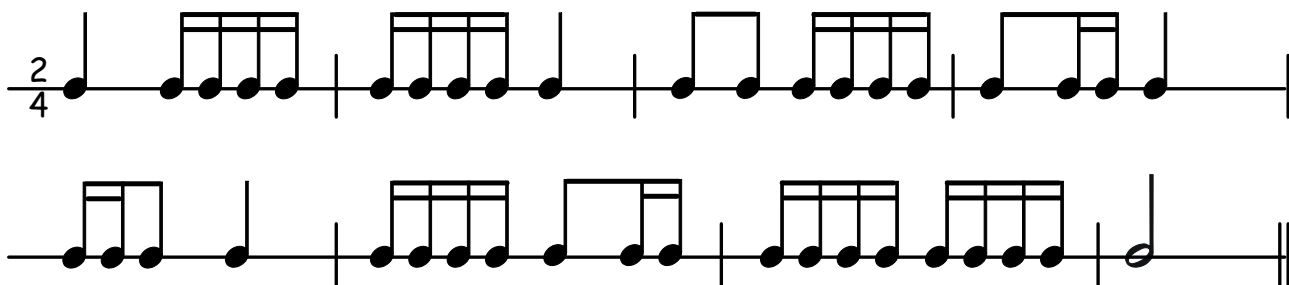

...opakuj si rytmus. (3)

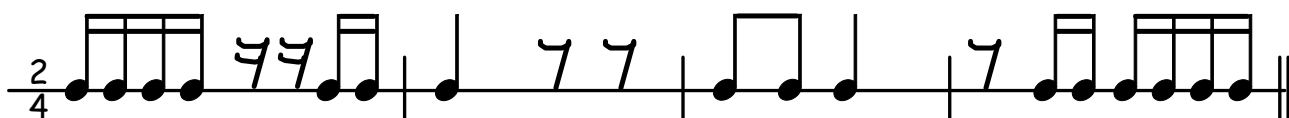
V taktu $\frac{2}{4}$ počítáme notu a pomlku na doby
notu a pomlku na doby.

V taktu $\frac{3}{8}$ počítáme notu a pomlku na doby
notu a pomlku na doby.

Vytleskej nebo vyťukej:

Vytleskej nebo vyťukej:

Porovnej oba takty. Jsou

Porovnej oba takty. Jsou

Vytleskej nebo vyťukej:

...opakuj si rytmus. (4)

Rytmický dvojhlas

Vyťukej pravou rukou první řádek, levou druhý najednou.

prv-ní dru-há tře-tí čtvr-tá

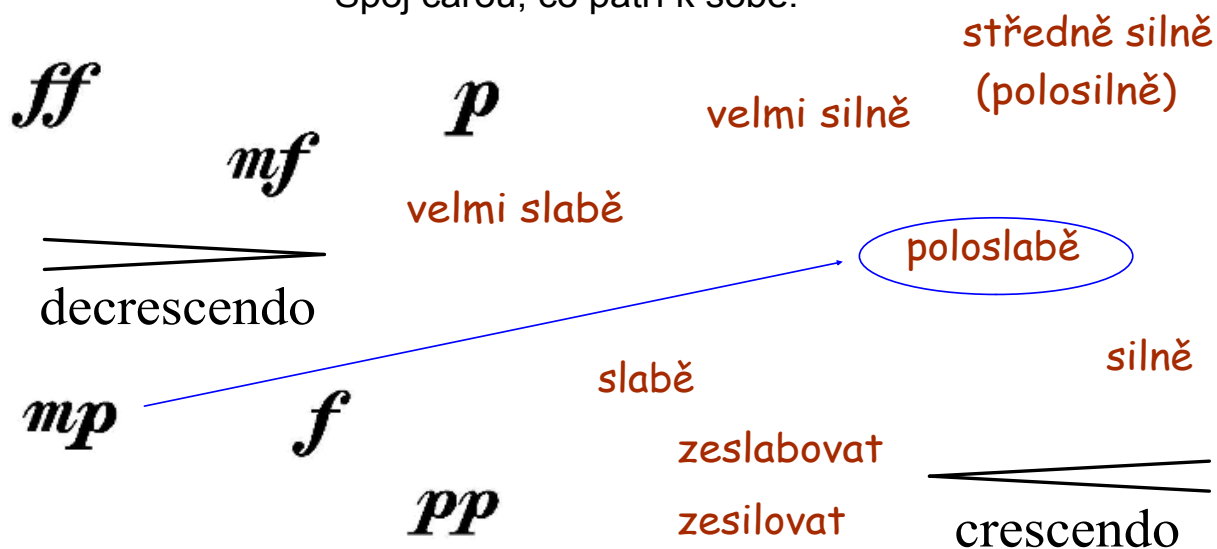
Rytmický dvojhlas v šestnáctinových notách

první doba druhá doba

...připomeň si některá hudební znaménka

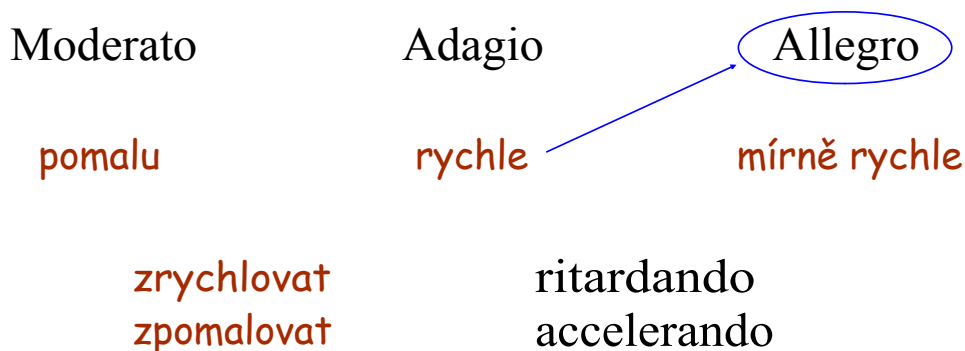
Nejdůležitější dynamická znaménka:

Spoj čarou, co patří k sobě:

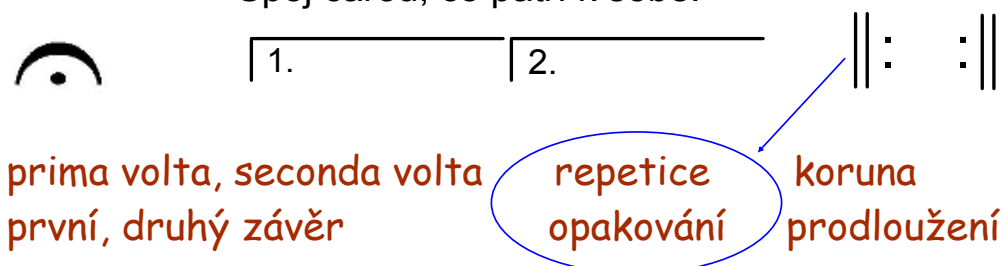
Nejdůležitější tempová znaménka:

Spoj čarou, co patří k sobě:

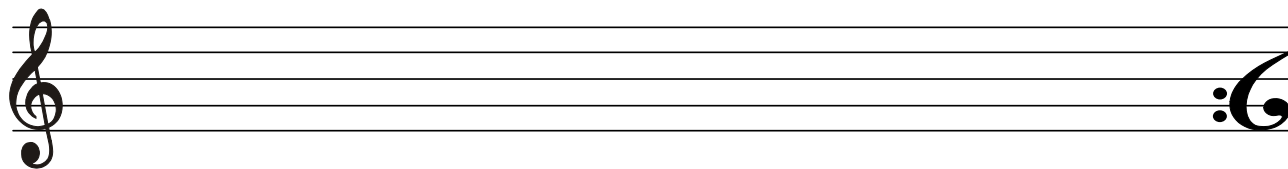
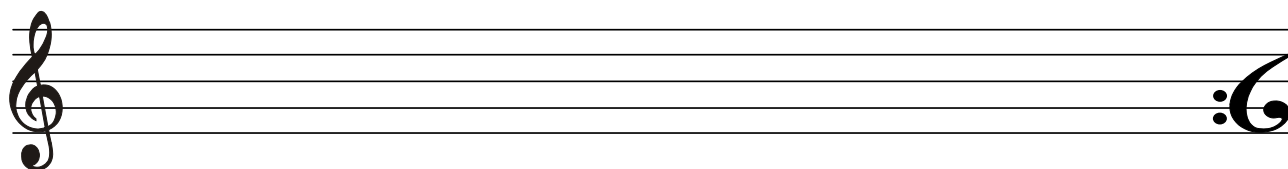
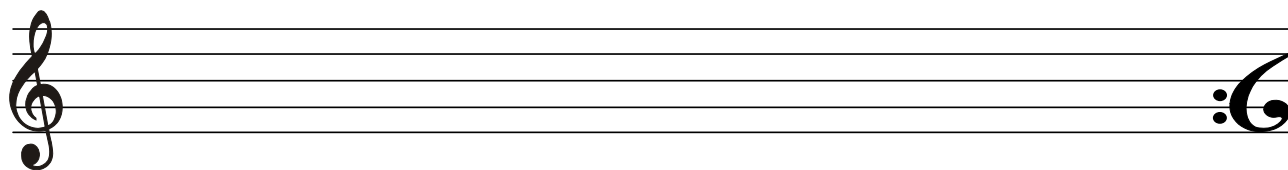
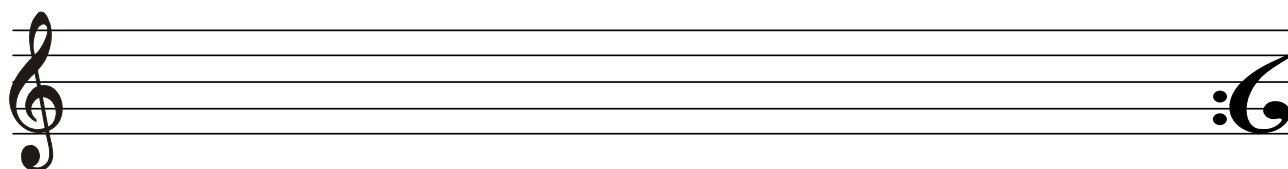
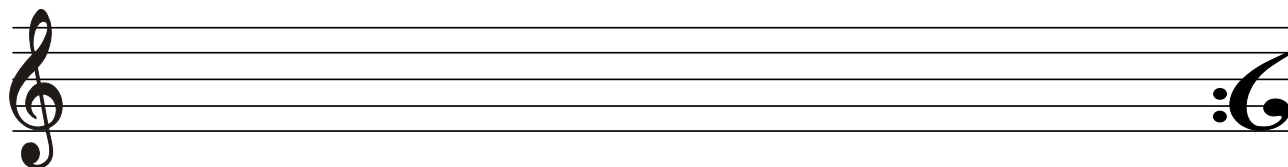
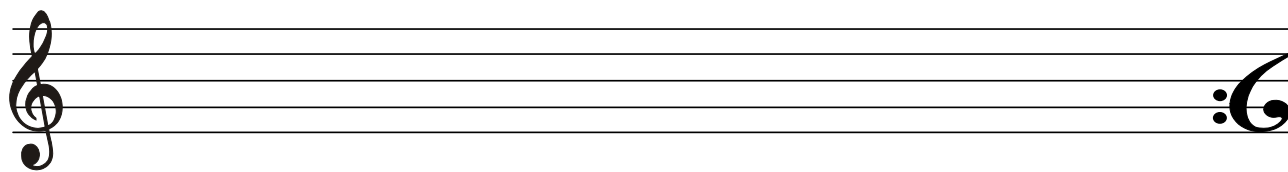

Jiné hudební pojmy:

Spoj čarou, co patří k sobě:

... notová osnova na opakování

... pro violoncellisty a klavíristy

...co musím umět na pololetní test

1. Určit předznamenání durových stupnic do 7#, do 7b.
2. Určit předznamenání mollových stupnic do 7#, do 7b.
3. Zápis stupnic: e moll, h moll, fis moll a cis moll do notové osnovy v celých notách se jmény not, s označením hlavních stupňů.
Zápis T5, T6 T6/4 za stupnicí.
4. Zápis intervalů prima - oktáva, intervaly rozřadit na čisté a velké.
5. Zápis základních intervalů od daných tónů v různých tóninách.

